

Manifest de l'Anarquia

Bellagarrigue, Anselme

1850

Índex

PRÒLEG. ANSELME BELLAGARRIGUE I EL PRIMER MANIFEST ANARQUISTA . . .	3
L'anarquisme de Bellegarrigue	4
El manifest anarquista	6
CAPÍTOL I. L'ANARQUIA ÉS L'ORDRE	7
CAPÍTOL II. LA RAÓ COL·LECTIVA TRADICIONAL ÉS UNA FICCIÓ	9
CAPÍTOL III. EL DOGMA INDIVIDUALISTA ÉS L'ÚNIC DOGMA FRATERN	11
CAPÍTOL IV. EL CONTRACTE SOCIAL ÉS UNA MONSTRUOSITAT	12
CAPÍTOL V. DE L'ACTITUD DELS PARTITS I DELS SEUS DIARIS	14
CAPÍTOL VI. EL PODER ÉS L'ENEMIC	15
CAPÍTOL VII. EL POBLE NO FA MÉS QUE PERDRE EL SEU TEMPS I PROLONGAR ELS SEUS PATIMENTS FENT SEVES LES LLUITES DE GOVERNS I PARTITS . .	16
CAPÍTOL VIII. EL POBLE NO TÉ RES A ESPERAR DE CAP PARTIT	18
CAPÍTOL IX. DE L'ELECTORAT POLÍTIC O SUFRAGI UNIVERSAL	20
CAPÍTOL X. LES ELECCIONS NO SÓN I NO PODEN SER ACTUALMENT MÉS QUE UN FRAU I UNA ESPOLIACIÓ	21
CAPÍTOL XI. EL DRET DE PRIMOGENITURA I LES LLENTIES DEL POBLE FRANCÈS	23
CAPÍTOL XII. EL QUE FA NÉIXER ALS GOVERNS NO ÉS EL QUE ELS FA VIURE . .	24
CAPÍTOL XIII. DESEMMASCARAR LA POLÍTICA ÉS DESTRUIR-LA	26
CAPÍTOL XIV. CONCLUSIONS	28
Notes de la Edició y la traducció:	28

PRÒLEG. ANSELME BELLEGARRIGUE I EL PRIMER MANIFEST ANARQUISTA

Hi ha personatges que, si bé són elementals per poder comprendre la història de les idees, d'aquells que obren camí en l'evolució intel·lectual, són increïblement esmunyedissos. Potser estem acostumats a certa obsessió, per part de pensadors destacats, de buscar el reconeixement i la transcendència, de reivindicar el seu llegat a les generacions posteriors. I tanmateix, aquest efecte és més fruit de la tenacitat dels seguidors que de l'esforç de l'interessat. Anselme Bellegarrigue és un d'aquests casos en què el personatge, malgrat una rellevància majúscula de les seves aportacions al món filosòfic, al pensament polític i a la història de l'anarquisme, malgrat que bona part de les seves idees i principis es mantinguin vius entre un gruix important de la crítica a la política institucional, sembla, per contra, esforçar-se per esborrar el seu rastre, per desaparèixer, per restar invisible en un món, el de la lluita pel reconeixement històric, molt disputat.

Se'n saben poques coses del personatge. Entre els historiadors clàssics de l'anarquisme, la principal font continua essent la descripció que en fa l'austríac Max Nettlau (1865-1944), i el canadenc George Woodcock (1912-1995), que li dediquen escasses línies en base a elements fragmentaris de la seva biografia o apunts de persones que el van tractar i conèixer¹. A partir de recerques posteriors es coneix que Anselme Bellegarrigue va néixer el 23 de març de 1813 a Monfort, vila occitana del Departament de Gers, relativament a prop de Tolosa de Llenguadoc, i que va morir el 31 de gener de 1869 a San Salvador, capital del país centreamericà de El Salvador². Se sap que, més enllà de cursar estudis de secundària a l'Institut d'Aush -obté el batxillerat el 1834³, va començar a fer de periodista. També, que, cap a la dècada de 1840 marxa a les Antilles i entre 1846 i 1848 va viatjar per Estats Units, passant per Nova Orleans (on es diu que va conèixer i tractar el president James Knox Polk (1795-1849) a un dels vapors que recorrien el Mississipi), Nova York i Boston. Woodcock i Nettlau, malgrat no disposar de cap prova documental, consideren més que probable que allà conegués Henry David Thoreau (1817-1862), un dels primers teòrics de l'anarquisme individualista nord-americà i contactés amb les idees de Josiah Warren (1798-1874), perquè, com veurem, hi ha elements ideològics compartits amb aquests teòrics. De fet, en el primer cas, cal recordar que precisament el 1846 Thoreau exposarà la seva tesi sobre la desobediència civil que trobarem en el text que presentem avui, publicat originàriament el 1850.⁴

Bellegarrigue torna a França el 21 de febrer de 1848, just el dia abans que esclati la revolució que posarà fi a la monarquia de Lluís Felip d'Orleans. El periodista participarà activament en el convuls període que s'obrirà aleshores, que passarà per la proclamació de la Segona República francesa pocs dies després, amb un conjunt de mesures de contingut molt social, que viurà una involució reaccionària a partir del mes de juny, que proclamarà president a Lluís Napoleó Bonaparte el desembre, i que acabarà amb un cop d'estat, dos anys després, que proclamarà el Segon Imperi amb Napoleó III com a emperador.⁵ L'anarquista francès viurà amb intensitat i un paper actiu tot aquest conjunt de maniobres polítiques en una dinàmica d'acceleració de la història, que propiciarà la formulació i publicació d'aquest document que presentem aquí. Inicialment, ho farà des de la Societat Republicana Central, també coneguda com a club Blanqui, partidari d'una revolució anivelladora i que criticarà la facilitat amb què es constitueix un govern provisional amb una clara intenció d'aturar la revolució i desmobilitzar l'impuls revolucionari. Tanmateix, l'anarquista de Tolosa aviat se'n distanciarà perquè es mostrarà contrari a la intervenció estatal en l'economia i en la deriva centralista en què degenerarà l'experiència republicana, així com el paper del govern en l'intent de control i l'aspiració dels blanquistes a fer-se amb el poder.

¹ George Woodcock, *El anarquismo. Historia de las ideas y movimientos libertarios*, Ariel, Barcelona, 1979, pp. 255-257; Max Nettlau, *La anarquía a través de los tiempos*, Júcar, Madrid, 1978, pp. 63-64.

² Anselme Bellegarrigue, *Une gloire oubliée de l'anarchisme*, Fabrice Ribet, *Laissons Faire*, n°9, février 2014.

³ Michel Onfray, *Bellegarrigue, le premier libertaire français*, Le Point, 3-I-2013.

⁴ Xavier Diez, *El anarquismo individualista en España (1923-1938)*, Virus editorial, Barcelona, 2007, pg. 58.

⁵ Karl Marx escriurà un conegut llibre sobre aquests fets i en farà una anàlisi profund sobre aquest fet. Es tracta de *El 18 Brumari de Bonaparte*, publicat a Nova York entre 1851 i 1852 al diari *Die Revolution*.

Evidentment, l'experiència nord-americana l'havia alertat sobre les temptacions d'abús de poder dels governs centrals. La direcció que pren la revolució, i el desconcert creixent de les forces socialistes a l'hora de gestionar el seu discurs i la seva acció propiciarà un aïllament polític i personal creixent. I tot això malgrat que els fets i l'evolució del període revolucionari acabarà confirmant les seves sospites i atorgant-li la raó.

En qualsevol cas, serà durant aquest intens període revolucionari de 1848-1852, en aquest breu lapse de temps de quatre anys i escaig, en què Bellegarrigue desenvolupi la seva tasca periodística, i acabi publicant els textos que el definiran com a ideòleg. El 1848 escriu en pamflet *Au fait! Au fait!*, *Interprétation de l'idée démocratique*, i edita alguns altres escrits amb el seu amic Ulisse Pic: *Le Dieu des riches et le Dieu des pauvres* i *Jean Mouton et le percepteur*. A partir de març de 1849 edita el diari *La Civilisation*, que tira més de dos mil exemplar per número. El 1851 enceta la publicació, per capítols, de la novel·la *Le Baron de Camebrac*, en tournée sur le Mississippi, que apareixerà fins el 1854. També redacta un assaig sobre les dones als Estats Units. Tot plegat, com destaca el seu biògraf, Michel Perraudau, seran unes cent-cinquanta pàgines, alguns articles, una novel·la... i un escàs ressò entre el seu públic coetani.⁶

Ara bé, el text que probablement tindrà més transcendència serà el que publica, en forma de diari, *L'anarchie, Journal d'Ordre*, del qual publicarà únicament dos números que apareixeran el 1850. Un tercer número, sobre l'origen de la riquesa, no sortirà publicat. Sembla que la manca de lectors serà el que en precipitarà la desaparició. És el que traduïm aquí, per primera vegada al català, i que és considerat per Sharif Gemie, com a primer manifest anarquista de la història. D'aquest diari-manifest, probablement el text essencial d'aquest anarquista occità, ens n'ocuparem més endavant. Anem a seguir amb la seva trajectòria posterior, que com l'anterior, també compta amb pocs rastres documentals i notícies concretes.

El filòsof Michel Onfray, que li va dedicar un interessant article a *Le Point*,⁷ considera que, una vegada consumat el cop d'estat que restaura l'Imperi francès sota la forma de la dictadura de Napoleó III, abandona el periodisme i l'activisme polític i enceta una trajectòria acadèmica. El 1853, segons Perraudau, fa de professor de dret a la Sorbona. S'acabarà casant amb una de les seves alumnes, amb qui tindrà un fill el 1862 –i que sembla que intercanviarà correspondència amb l'historiador Max Nettlau per tal de dibuixar les primeres notes biogràfiques–. Poc després, cap a 1859, marxaran de França per instal·lar-se a El Salvador, convidats pel seu govern i amb el projecte de crear una facultat de Dret a la seva Universitat Nacional, país on residiria i adquiriria la nacionalitat. Allà es dedicaria a l'ensenyament, tot i que sembla que hi va tornar ocasionalment a França, on serà nomenat pel govern salvadoreny, el 1862, com a ambaixador plenipotenciari. Morirà el gener de 1869, a l'edat de cinquanta-cinc anys.

L'anarquisme de Bellegarrigue

En el pensament anarquista, Bellegarrigue ocupa un dels llocs destacats entre el selecte grup dels primers teòrics, de manera paral·lela als ja esmentats pensadors nord-americans Henry David Thoreau i Josiah Warren. També participa, tant des d'un punt de vista cronològic com en coincidències ideològiques, amb Johann Kaspar Schmidtt (1806-1856) més conegut pel seu pseudònim Max Stirner. Per descomptat, també és coetani, i ben segur hi coincideix al París revolucionari de 1848, amb Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865), on hi haurà coincidència d'idees malgrat que sembla, existia certa tensió personal mútua, i un no reconeixement de les influències bidireccionals entre ambdós pensadors. Com veurem, la principal diferència recau en el conflicte entre individualisme de Bellegarrigue respecte a una visió més socialista i intervencionista governamental de Proudhon (que arribarà a ser diputat de l'Assemblea Nacional i serà candidat a les eleccions presidencials de 1848). Tanmateix, estem en una època en què la coneguda com a «Primavera dels pobles» fa catalitzar bona part de les tensions fruit

⁶ Michel Perraudau, Anselme Bellegarrigue, le premier des libertaires, Éditions Libertaires, París, 2012.

⁷ Onfray, Íbid.

del conflicte entre la continuïtat de l'antic règim i la ruptura que implica la revolució industrial i la modernitat política, un interval temporal amb forma de frontissa històrica i dos mons amb avantatges i inconvenients, amb arestes i contradiccions no sempre tingudes en compte pels historiadors del segle XIX. Com a interval històric capaç de fer aflorar els conflictes larvats durant aquest període, visions dels coetanis no eren tan clares com després van ser llegides pels mateixos actors.

En qualsevol cas, i com veurem a l'hora d'abordar el contingut del text, l'anarquisme de Bellegarrigue és, essencialment individualista. D'aquí la influència rebuda durant el seu viatge a Estats Units, una nació fonamentada constitucionalment en la llibertat individual, la no intervenció del govern federal, el principi federatiu i federalista (la sobirania de l'estat federal enfront a la ingerència del govern central i el principi de subsidiarietat davant l'autoritarisme centralista). Una nació de pioners que –mitjançant la «conquesta» de l'Oest i el desplaçament de les poblacions indígenes– es tendeix a l'autogestió personal i col·lectiva. A més –i aquí cal tenir en compte la concepció de la desobediència civil formulada per Thoreau el 1846– Bellegarrigue considera legítima la resistència passiva, i en tot cas, no violenta, contra l'autoritat de l'Estat i els governs. En qualsevol cas, l'occità defensa una democràcia directa sense estat central ni autoritat superior, amb sobirania individual màxima i participació voluntària en l'administració local. Precisament l'única institució amb legitimitat per regular la convivència social serien, al seu parer, els municipis. I aquest punt recorda el concepte de «la unió d'egoistes» –una organització informal, agregació voluntària d'individus per ajudar-se mútuament a aconseguir objectius concrets i que es pot fer i desfer de manera lliure– formulada per Max Stirner al seu llibre *L'únic i la seva propietat* (1844).

Aquesta actitud en matèria política també encaixarà amb la pròpia idea del *laissez faire*, *laissez passer* d'un dels teòrics del liberalisme econòmic Adam Smith (1723-1790), que també implica que l'interès general és la suma dels interessos individuals i que, en base a la seva concepció de sobirania individual i no intervenció de l'estat, propicia que Bellegarrigue resulti un pensador còmode entre els sectors més neoliberals i entre aquest corrent actual d'anarquisme liberal nord-americà. Les idees d'aquest pensador occità també influenciaren en altres anarquistes individualistes posteriors com serà el cas del estatunidenc Benjamin R. Tucker (1854-1939) i el francès Han Ryner (1861-1938).

En tota l'obra de Bellegarrigue s'expressa un accentuat escepticisme sobre la democràcia com a sistema polític. La representativitat que comporten les eleccions –i de manera coetània, la creació de partits polítics per articular interessos de grups de pressió– representen una cessió de sobirania individual, que en termes expressats per aquest pensador, constitueixen un acte de servitud voluntària inacceptable. En primer lloc, és impossible l'existència d'un interès comú, perquè qualsevol acció d'un govern comporta necessàriament un grup de beneficiaris i un altre de perjudicats. I aquesta lògica comporta una dinàmica que, com reitera en aquesta obra que presentem, de guerra civil. Les eleccions, al cap i a la fi, no deixen de ser una mena de guerra perpètua simbòlica entre sectors que es disputen uns privilegis que alhora es fonamenten en la negació i privació dels drets d'altres individus. Per tant, Bellegarrigue no espera res d'uns institucions democràtiques organitzades en partits que, internament, també reproduïen la lògica de la jerarquia i el caciquisme interna pròpia de qualsevol grup, empresa o facció, i també esdevenen alhora una mena d'oficina de col·locació que fa que controlar els ressorts institucionals del poder representi una mena de feudalisme d'antic règim en què els càrrecs ocupats no resultin altra cosa que els antics privilegis teòricament abolits per les revolucions burgeses.

Si bé les eleccions i la democràcia impedeixen –en teoria– els conflictes violents que caracteritzen la lluita pel poder, Bellegarrigue també creu un error lamentable la fe de molts dels seus coetanis (comunistes, anarquistes o d'altres espais polítics) en la revolució violenta. Perquè tota revolució (o contrarevolució) fonamentada en la presa del poder acaba generant drets asimètrics, greuges, ressentiments, i per tant, de nou, aquesta lògica de guerra civil –aquesta vegada sense la sublimació de les urnes–. En qualsevol cas, la lluita pel poder, es faci amb els mitjans que sigui, sempre resultarà immoral i contraproduent, causa de desequilibris i odis diversos disposats a desestabilitzar la convivència i qualsevol viabilitat com a societat. Només una comunitat lliure en base a una societat autoorganitzada –i això només és possible a escala municipal– amb un elevat nivell cultural i d'estàndards morals pot acabar

esdevenint una comunitat política virtuosa. Davant la voluntat autoritària del govern, cal la resposta de la desobediència, el no reconeixement d'una autoritat central. «Allà on ningú no obeeix, ningú no pot manar», és una de les seves frases estrella.

Això implica també l'aposta per l'acció directa –que seria tot el contrari a la delegació de sobirania que implica la construcció democràtica que, tal com l'entenia Stirner, no responia a altre objectiu que perfeccionar i justificar el principi del domini de l'individu per part de l'Estat–, la protesta contra tota idea de supremacia d'un individu, una institució, un principi o una ideologia, de la mateixa manera que clama contra tot sacrifici i abnegació individual davant de qualsevol fe, idea o promesa elaborada des de la política, el poder o l'autoritat. Com a bon anarquista (i cal anar a l'etimologia de la paraula), veu necessari anar en contra de qualsevol materialització d'un poder que acabi coartant la llibertat individual o col·lectiva, en el benentès que la llibertat individual ha de tenir els límits de la sobirania aliena.

El manifest anarquista

Com hem apuntat anteriorment, el que Michel Perraudeau considera com a primer manifest anarquista, el llibre que veu avui la seva primera traducció al català és originàriament els textos escrits per Anselme Bellegarrigue, *L'anarchie, journal d'ordre*. Es tracta d'una publicació de la qual se'n van publicar únicament dos números, el primer el mes d'abril i el segon el mes de maig de 1850. Un tercer, que havia de centrar-se sobre l'origen de la riquesa, no es va arribar a publicar per manca de fons i de lectors. El primer número es reivindica com a veritable manifest anarquista; el segon, un assaig sobre la Revolució. La traducció de la qual disposem aquí es tractaria del primer, directament el manifest, corresponent al primer número, íntegrament escrit, dirigit, sembla que també maquetat i finançat per Bellegarrigue, en una publicació de 32 pàgines.

La primera cosa que sorprèn és que es tracta del primer diari de la història de les idees polítiques que es reivindica clarament com a anarquista. Coetàniament, el terme tenia unes connotacions clarament negatives, formulades pels adversaris conservadors, molt vinculades al període de desordre i caos que va succeir en algunes fases de la Revolució Francesa de 1789 i que va servir posteriorment per desacreditar bona part dels moviments populars contraris a l'autoritat central. Bellegarrigue prova de capgirar el sentit, i com expressa en la seva primera frase, considera que «l'anarquia és l'ordre», que té la seva continuació amb «el govern és la guerra civil».

Anteriorment, al seu llibre *Què és la propietat*, Pierre-Joseph Proudhon havia expressat, tot desafiant la concepció pejorativa del terme que «L'anarquia és el més elevat grau de llibertat i ordre al qual la humanitat pot aspirar». Posteriorment, Élisée Réclus (1830-1905) expressava que «l'anarquia és la més alta expressió de l'ordre». És a partir d'aquestes iniciatives ideològiques que un moviment complex i heterogeni, que inicialment es reivindicava com a «socialista» o «comunista» començava a autodefinir-se com a anarquista, en un sentit que pretenia captar l'atenció respecte a la inconsistència d'un poder que pretenia construir la democràcia damunt la renúncia a la sobirania individual i col·lectiva. Que la seva proposta «anarquista» es fonamentava en la construcció a un ordre alternatiu, horitzontal i sobirà, enfront l'autoritarisme dels governs i dels estats repressors, desigualitaris i injustos del segle XIX. És en aquest sentit que l'obra de Bellegarrigue té la seva transcendència, perquè precisament amb iniciatives com les d'aquests pensadors llibertaris, l'anarquisme passa a disposar de les seves pròpies formulacions i lògiques ideològiques, tant fonamentades en l'oposició al poder, com en la construcció d'un corpus teòric fonamentat en la trilogia republicana de «llibertat, igualtat i fraternitat».

Cal tenir en compte, també, que aquest primer manifest anarquista és coetani del manifest comunista de Marx i Engels, redactat a quatre mans entre 1847 i 1848 i publicat a Anglaterra el 21 de febrer de 1848, just el mateix dia que Bellegarrigue tornava a França i el dia abans que caigués la monarquia de juliol. Precisament aquesta coincidència de manifestos també esdevé un element que explicarà el trencament de la Internacional Socialista de 1864 i la posterior separació entre els corrents del socialisme (científic, segons els partidaris de Marx i Engels; autoritari segons els de Bakunin) i l'anarquisme en

les seves múltiples tendències. En qualsevol cas, tant Marx com Bellegarrigue analitzen en directe (i de manera divergent) els canvis profunds derivats de les diverses condicions socials i polítiques de la contemporaneïtat. Pel que fa al món comunista, tant des d'un punt de vista polític, com acadèmic, han gaudit d'una gran atenció. Per contra, l'obra de Bellegarrigue, aquest manifest anarquista que, per primera vegada té el lector català a les seves mans, mereix una profunda reflexió, també d'interès polític, social, cultural i històric.

El text que conté aquest llibre, si bé breu, d'una gran condensació i profunditat intel·lectual, fa una anàlisi que repercutirà en el discurs llibertari posterior, essencialment en aquells aspectes relacionats amb l'antipoliticisme que esdevé una constant de les idees anarquistes. El llibre està dividit per capítols breus dedicats a aspectes concrets sobre els quals l'autor estableix les seves reflexions. Així, ens explica perquè l'anarquia representa l'ordre, mentre que la política institucional representa una guerra civil (els interessos col·lectius que es confronten en les divisions partidistes a les quals al·ludíem). També comparteix les seves reflexions sobre el fet que el poder institucional de l'estat es fonamenta sobre la violació de la sobirania individual i col·lectiva, o sobre la ficció del concepte de l'interès general. L'autor reitera al llarg de tota l'obra que cada individu, per preservar la seva llibertat i interessos no ha de col·laborar amb unes institucions que es dediquen a organitzar políticament la tirania. La falsedat de les premisses sobre els quals es fonamenten els discursos justificatius dels governs ocupen bona part del text. Això implica també una crítica al «contracte social» – un contracte fonamentat en renúncies de sobirania –, així com el paper de la premsa i la propaganda de partit. En qualsevol cas, i com expressa Bellegarrigue, el poder és considerat com a principal enemic, i la política és considerada com a una pèrdua de temps. La crítica a la democràcia i al sufragi universal complementen un manifest que tracta de desemmascarar la política. La política de 1850... i la de 2022.

Pel que sembla, el manifest anarquista no va tenir una gran repercussió immediata. A diferència de Marx i Engels, aquest pensador occità no tenia al darrere un grup organitzat (en el cas dels alemanys, una Lliga dels Comunistes que els encarregués el text i que va tenir prou xarxes per distribuir-lo). Sembla, per contra, que va acabar influenciant indirectament a altres llibertaris més coneguts com Proudhon (que, curiosament, va participar a les eleccions presidencials de 1848 i que va acabar clamorosament derrotat davant Lluís Napoleó). La marxa de Bellegarrigue a Amèrica, i la seva desconnexió amb el món polític i periodístic europeu, ben segur, tampoc contribuï a donar a conèixer el text.

No va ser fins 1896 que el públic espanyol no disposà d'una traducció al castellà, sembla que en versió de Ricardo Mella (1861-1925), i publicada a El Corsario, publicació llibertària de la Corunya. Posteriorment, el 1977, en plena efervescència de literatura política l'editorial Síntesis va publicar una nova traducció a càrrec d'Alicia Haydée. La Federació Anarquista de Catalunya ens ofereix una obra de les més transcendents de la literatura política contemporània, fet que cal celebrar. Com tots els texts clàssics, requereixen una lectura històrica i contextualitzada, i per descomptat, una relectura i una reinterpretació d'acord amb la pròpia lògica del present.

Xavier Díez Girona, agost de 2022.

CAPÍTOL I. L'ANARQUIA ÉS L'ORDRE

Si em preocupés el sentit atribuït comunament a unes certes paraules i atès que un error vulgar ha fet «d'anarquia» el sinònim de «guerra civil», m'horroritzaria el títol amb què he encapçalat aquesta publicació, perquè tinc horror a la guerra civil.

Al mateix temps, m'honra i em complau no haver format part mai d'un grup de conspiradors ni d'un batalló revolucionari; m'honra i em complau perquè això em serveix per a establir, d'una banda, que he estat bastant honest per a no enganyar el poble, i, per l'altra, que he estat bastant hàbil per a no deixar-me enganyar per persones ambicioses. He vist passar, no puc dir que sense emoció, però almenys amb la major calma, a fanàtics i xarlatans, sentint pietat pels uns i menyspreant sobiranament als altres.

I quan, després d'aquestes lluites sanguinàries —havent constret el meu entusiasme a no moure's sinó en l'estret marc d'un sil·logisme—, he volgut fer compte del benestar que havia portat cada cadàver, he trobat zero en el total; i zero és res.

M'horroritza el no-res; també m'horroritza la guerra civil.

Per això, si he escrit ANARQUIA en la portada d'aquest diari, no pot ser per a adjudicar a aquesta paraula el significat que li han donat —molt equivocadament, com explicaré en breu— les sectes governamentalistes, sinó per contra, per a restituir-li el dret etimològic que li concedeixen les democràcies.

L'anarquia és la negació dels governs. Els governs, dels quals som pupils, naturalment no han trobat res millor a fer que educar-nos en el temor i l'horror a la seva destrucció. Però com, al seu torn, els governs són la negació dels individus o del poble, és racional que aquest, despertant a les veritats essencials, gradualment se senti més horroritzat per la seva pròpia anul·lació que per la de llurs mestres.

Anarquia és una vella paraula, però aquesta paraula expressa per a nosaltres una idea moderna, o més aviat un interès modern, perquè la idea és filla de l'interès. La història ha qualificat de «anàrquic» l'estat d'un poble en el si del qual es troben diversos governs en competició; però una cosa és l'estat d'un poble que, volent ser governat, manca de govern precisament perquè té massa, i una altra el d'un poble que, volent governar-se a si mateix, manca de govern precisament perquè no el vol.

En efecte, antigament l'anarquia ha estat la guerra civil, i això no perquè ella expressés l'absència de governs, sinó la pluralitat d'aquests, la competició, la lluita de classes governamentals. El concepte modern de veritat social absoluta o de democràcia pura ha obert tota una sèrie de coneixements que inverteixen radicalment els termes de l'equació tradicional. Així, l'anarquia, que confrontada amb el terme monarquia significa guerra civil, des del punt de vista de la veritat absoluta o democràtica no és ni més ni menys que l'expressió veritable de l'ordre social.

En efecte:

qui diu anarquia diu negació del govern;
qui diu negació del govern, diu afirmació del poble;
qui diu afirmació del poble, diu llibertat individual;
qui diu llibertat individual, diu sobirania de cadascuna;
qui diu sobirania de cadascuna, diu igualtat;
qui diu igualtat, diu solidaritat o fraternitat;
qui diu fraternitat, diu ordre social.

Al contrari:

qui diu govern, diu negació del poble;
qui diu negació del poble,
diu afirmació de l'autoritat política;
qui diu afirmació de l'autoritat política,
diu dependència individual;
qui diu dependència individual,
diu supremacia de classe;
qui diu supremacia de classe, diu desigualtat;
qui diu desigualtat, diu antagonisme;
qui diu antagonisme, diu guerra civil;
per tant, qui diu govern diu guerra civil.

No sé si el que acabo de dir és nou, excèntric, o espantós.

No ho sé ni em preocupo per saber-ho. El que sé és que puc audaçment posar en joc els meus arguments contra tota la prosa governamentalista blanca i vermella del passat, present i futur. La veritat és que jo, en aquest terreny —que és el d'un ésser lliure, estrany a l'ambició, tenaç en el treball, menyspreador del comandament, rebel a la submissió—, desafio a tot argument del funcionarisme, a

tots els lògics de la marginació i a tots els defensors de l'impost —monàrquic o republicà—, ja es digui progressiu, proporcional, territorial, capitalista, sobre la possessió o sobre el consum.

Sí, l'anarquia és l'ordre, mentre que el govern és la guerra civil.

Quan la meva intel·ligència penetra més enllà dels miserables detalls en els quals es recolza la dialèctica quotidiana, trobada que les guerres intestines que, en tots els temps, han delmat a la humanitat, estan lligades a aquesta única causa, exactament: la destrucció o la conservació del govern.

En el camp polític, sacrificar-se per la conservació o l'adveniment d'un govern sempre ha significat esbudellar-se i degollar-se. Mostreu-me un lloc on l'ésser humà s'assassina en massa obertament, us faré veure un govern al capdavant de la carnisseria. Si busqueu explicar-vos la guerra civil d'una altra forma que com un govern que vol arribar o un govern que no vol anar-se'n, perdeu el vostre temps; no trobareu res.

La raó és simple.

Un govern és creat. En el mateix instant en què el govern és creat té les seves criatures, i, en conseqüència, les seves partidàries; i en el mateix moment en què té les seves partidàries, té també les seves adversàries.

I aquest sol fet fecunda el germen de la guerra civil, perquè és impossible que el govern, investit de tot el seu poder, obri de la mateixa manera respecte a les seves adversàries que a les seves partidàries. És impossible que aquelles no es vegin afavorides i que aquestes no siguin perseguides. Per tant, també és impossible que d'aquesta desigualtat no sorgeixi aviat o més tard un conflicte entre el partit de les persones privilegiades i el partit de les oprimides. En altres paraules, una vegada que el govern s'ha constituït, és inevitable el favoritisme que funda el privilegi, que provoca la divisió, que crea l'antagonisme, que determina la guerra civil.

Per tant, govern és guerra civil.

Si és suficient ser, d'una banda la partidària i per l'altra l'adversària del govern per a determinar un conflicte entre ciutadania; si està demostrat que fora de l'amor o de l'odi que se sent pel govern, la guerra civil no té cap raó d'existir, això vol dir que per a establir la pau és suficient que la ciutadania renunciï, d'una banda, a ser partidària, i per una altra, a ser adversària del govern. Però deixar d'atacar o de defensar al govern per a fer impossible la guerra civil, no és ni més ni menys que no tenir-ho en compte, posar-ho entre els desapropietaments, suprimir-lo a fi de fundar l'ordre social.

Ara, si suprimir el govern és, d'un costat, establir l'ordre, i de l'altra, fundar l'anarquia; llavors, l'ordre i l'anarquia són paral·lels.

Abans de seguir endavant, prego a la lectora que es previngui contra la mala impressió que pugui causar-li la forma personal que he adoptat amb la finalitat de facilitar el raonament i de precisar el pensament. En aquesta exposició, JO significa molt menys l'escriptor que la lectora i l'oïdora: JO és l'ésser humà.

CAPÍTOL II. LA RAÓ COL·LECTIVA TRADICIONAL ÉS UNA FICCIÓ

Posada en aquests termes, la qüestió consisteix a tenir —per sobre del socialisme i de l'inextricable caos en què l'han submergit els capitosts de les diverses tendències— el mèrit de la claredat i de la precisió. Jo sóc anàrquic, hugonot polític i social; ho nego tot, no m'afirmo sinó a mi mateix; perquè l'única veritat que m'és demostrada material i moralment, amb proves sensibles, comprensibles i intel·ligibles; la sola veritat veritable, sorprenent, no arbitrària i no subjecta a interpretacions, sóc jo. Jo sóc. Heus aquí un fet positiu. Tota la resta és abstracte i cau dins de la X matemàtica, en el desconegut: no haig d'ocupar-me d'això.

La societat consisteix essencialment en una vasta combinació d'interessos materials i personals. L'interès col·lectiu o d'Estat —en virtut del qual el dogma, la filosofia i la política reunides han re-

clamat fins avui l'abnegació integral o parcial dels individus i dels seus béns—, és una pura ficció, que en la seva vestidura teocràtica ha servit de base a la fortuna de tots els clergats, des d'Aaron fins al senyor Bonaparte. Aquest interès imaginari només existeix en la legislació.

No ha estat cert mai ni mai serà cert, no pot ser cert que hi hagi sobre la terra un interès superior al meu, un interès al qual jo degui el sacrifici, si més no parcial, del meu interès. Si sobre la terra només hi ha éssers humans i jo sóc un ésser humà, el meu interès és igual al de qualsevol altre. Jo no puc deure més del que m'és degut; no se'm pot donar més que en proporció al que dono. Però no dec res a qui no em dona res; llavors, no degui res a aquesta raó col·lectiva (o bé al govern) perquè el govern no em dona res i no podria mai donar-me tant de quant em pren (d'allò que d'altra banda no té). En tots els casos el millor jutge de l'oportunitat d'una elecció i qui ha de decidir sobre la conveniència de repetir-la sóc jo; respecte a això, no tinc consells, ni lliçons, ni sobretot, ordres que rebre de ningú. És deure de cadascuna, i no solament el seu dret, aplicar aquest raonament a si mateixa i no oblidar-lo. Heus aquí el fonament veritable, intuïtiu, incontestable, indestructible de l'únic interès humà que s'hauria de tenir en compte: l'interès personal, la prerrogativa individual. Significa això que vull negar absolutament l'interès col·lectiu? Certament, no. Només que, al no agradar-me parlar en va, no parlo. Després d'haver posat les bases de l'interès personal, obro respecte a l'interès col·lectiu com haig d'obrar respecte a la societat quan he introduït a l'individu. La societat és la conseqüència inevitable de l'agregació d'individus; l'interès col·lectiu és, a igual títol, una conseqüència providencial i fatal de l'agregació dels interessos personals. L'interès col·lectiu només es realitzarà plenament en la mesura en que quedi intacte l'interès personal; perquè, si s'entén per interès col·lectiu l'interès de totes les persones, n'hi ha prou que, en la societat, sigui danyat l'interès d'un sol individu perquè immediatament l'interès col·lectiu ja no sigui més l'interès de totes i, en conseqüència, hagi deixat d'existir.

En l'ordre fatal de les coses, l'interès col·lectiu és una conseqüència natural de l'interès de l'individu.

Això és tan cert que la comunitat no prendrà el meu camp per a traçar un carrer o no em demanarà la conservació dels meus boscos per a millorar l'aire sense indemnitzar-me. En aquest cas el meu interès és el que s'imposa. És el dret individual el que pesa sobre el dret col·lectiu. Jo tinc el mateix interès que la comunitat a tenir un carrer i a respirar aire sa; no obstant això, tallaria el meu bosc i guardaria el meu camp si la comunitat no m'indemnitzés; però així com el seu interès és indemnitzar-me, el meu és cedir. Tal és l'interès col·lectiu que resulta de la naturalesa de les coses. Hi ha un altre que és accidental i anormal: la guerra. Aquesta escapa a tal llei. Aquesta crea una altra llei i ho fa sempre bé. No cal ocupar-se sinó del que és constant.

Però quan es diu interès col·lectiu a aquell en virtut del qual tanquen el meu laboratori, m'impedeixen l'exercici de tal o tal altra activitat, segresten el meu diari o el meu llibre, violen la meva llibertat, em prohibeixen ser advocat o metge en virtut dels meus estudis personals i de la meva clientela, m'intimen l'ordre de no vendre això, de no comprar allò; quan, en fi, diuen interès col·lectiu a aquell que invoquen per a impedir que em guanyi la vida a la llum del sol, de la manera que més m'agrada i sota el control de totes, declaro que no ho entenc o millor, que ho entenc massa.

Per a salvaguardar l'interès col·lectiu, es condemna a una persona que ha curat al seu semblant il·legalment —és un mal fer el bé il·legalment—, amb el pretext que no té el títol; s'impedeix a una persona defensar la causa d'una ciutadana (lliure) que li ha donat la seva confiança; s'arresta a una escriptora; s'arruïna a una editora; s'empresona a una propagandista; s'envia al jutjat del criminal a una persona que ha llançat un crit o que s'ha comportat d'una certa manera.

Què guanyo jo amb aquestes desgràcies? Què guanyeu vosaltres? Jo corro dels Pirineus al Canal de la Mànega, de l'Oceà als Alps, i pregunto a cadascun dels trenta-sis milions d'habitants de França quin profit han obtingut d'aquestes crueltats estúpides exercitades en el seu nom sobre infelices les famílies de les quals gemeguen, els creditors dels quals s'inquieten, els assumptes dels quals van a la ruïna i que, quan aconseguixin sostreure's als rigors dels què han estat víctimes, potser se suïciden per disgust o es converteixin en criminals per odi.

I enfront d'aquesta qüestió ningú sap què he volgut dir, cadascuna declina la seva responsabilitat en allò que ha succeït, la desgràcia no ha fet sorgir res en ningú. S'han vessat llàgrimes, els interessos

han estat danyats en va. Però és a aquesta monstruositat salvatge al que es diu interès col·lectiu! Quant a mi, afirmo que si aquest interès col·lectiu no és un maldestre error, jo ho diria com la més vil de les berganteries.

Però deixem aquesta furiosa i sagnant ficció i diguem que, atès que l'única manera d'arribar a obtenir l'interès col·lectiu consisteix a salvaguardar els interessos personals, queda demostrat i prou provat que el més important, en matèria de sociabilitat i economia, és afavorir, abans de res, l'interès personal. Per tant, tinc raó en dir que l'única veritat social és la veritat natural, és l'individu, sóc jo.

CAPÍTOL III. EL DOGMA INDIVIDUALISTA ÉS L'ÚNIC DOGMA FRATERN

No vull ni sentir parlar de la revelació, de la tradició, de les filosofies xinesa, fenícia, egípcia, hebraica, grega, romana, francesa o idealisme alemany; fora de la meva fe o de la meva religió, de les quals no haig de rendir comptes a ningú, no sé què fer amb les divagacions dels avantpassats; jo no tinc avantpassats. Per a mi, la creació del món data del dia del meu naixement; per a mi, la fi del món ha de complir-se el dia en què retorni a la terra el meu cos i l'alè que constitueixen la meva individualitat. Jo sóc el primer ésser humà, jo seré l'últim. La meva història és el resum de la història de la humanitat; jo no conec, no vull conèixer una altra cosa. Quan pateixo quina satisfacció em proporciona l'alegria aliena? Quan gaudeixo què guanyen dels meus plaers aquelles que pateixen? Què m'importa el que s'ha fet abans de mi? En què m'afecta allò que es farà després de mi? No haig de servir d'holocaust al respecte de les generacions extintes, ni d'exemple a la posteritat. Jo em tanco en el cicle de la meva existència i l'únic problema que haig de resoldre és el del meu benestar. No tinc més que una doctrina, aquesta doctrina no té sinó una fórmula, aquesta fórmula no té més que una paraula: GAUDIR. Honesta qui la reconeix; impostor qui la nega.

És la de l'individualisme cru, de l'egoisme innat: no ho nego en absolut, ho confesso, ho constato, em glorifico d'això. Porteu-me perquè ho interrogui a aquella que podria sentir-se ferida i retreure'm. Us causa algun mal el meu egoisme? Si dieu que no, no teniu res a objectar, perquè sóc lliure en tot allò que no pot danyar-vos. Si dieu que sí, sou uns estafadors, perquè el meu egoisme no és més que la simple apropiació de mi per mi mateix, un anomenat a la meva identitat, una protesta contra totes les supremacies. Si us sentiu ferits per la realització d'aquest acte de presa de possessió, per la conservació que duc a terme de la meva persona —és a dir, de la menys discutible de les meves propietats—, vosaltres reconeixeu que us pertanyo o com a mínim que teniu mires sobre mi. Sou uns explotadors (o us esteu convertint en tals), uns acaparadors, uns cobejosos dels béns d'altri, uns lladres.

No hi ha camí intermedi. És l'egoisme el que és de dret o ho és el robatori; és necessari que jo em pertanyi o és necessari que caigui en possessió d'algun altre. És inadmissible demanar que jo renegui de mi mateix en profit de totes les persones, perquè si totes les persones han de renegar de si com jo, ningú guanyarà en aquest estúpid joc més del que ja haurà perdut i, en conseqüència, quedarà igual, és a dir, sense profit. Evidentment, això faria absurda la renúncia inicial. I si l'abnegació de totes no pot beneficiar a totes, necessàriament beneficiarà a algunes en particular. Llavors, aquestes últimes seran els amos de tot i també, probablement, les que es faran mal del meu egoisme. Doncs bé, que es fotin.

Cada ésser humà és un egoista; qui deixa de ser-ho es converteix en un objecte. El que pretén que no necessita ser-ho, és un lladre.

Ah!, sí, comprenc. La paraula sona malament: fins ara l'heu aplicada a aquelles que no s'acontenten amb els seus propis béns, a aquelles que acaparen els béns d'altri; però aquelles persones pertanyen a l'ordre humà, vosaltres no. En lamentar-vos de la seva rapacitat, sabeu què feu? Constatar la vostra imbecilitat. Fins ara heu cregut que existeixen tirans. I bé, us heu enganyat, no hi ha sinó esclaves: allí on ningú obeeix, ningú mana.

Escolteu bé això: el dogma de la resignació, de l'abnegació, de la renúncia de si mateixa ha estat sempre predicat als pobles. Què va resultar d'això? El papat i la sobirania per la gràcia de Déu. Oh! El poble s'ha resignat, s'ha anul·lat, durant molt de temps ha renegat de si mateix. Què us sembla? Està bé això?

Per cert, el major plaer que pugui donar-se als bisbes una mica confosos, a les assemblees que han substituït al rei, als ministres que han substituït als prínceps, als governadors civils que han substituït als ducs —grans vassalls—, als sotsgovernadors que han substituït als barons —petits vassalls—, i a tota la seqüela de funcionariat subalterns que fan les vegades de cavallers i noblerets del feudalisme; el major plaer, dic, que pugui donar-se a tota aquesta noblesa de les finances, és tornar a entrar com més aviat millor en el dogma tradicional de la resignació, de l'abnegació i del renego d'un mateix. Trobareu encara entre ells protectors que us aconsellaran el menyspreu de les riqueses —i correreu el risc que us despullin d'elles—, trobareu entre ells devots que, per salvar la vostra ànima, us predicaran la continència —reservant-se el dret de consolar a les vostres parelles, les vostres filles o fills o les vostres germanes/ns. No està malament. Gràcies a Déu, no manquem d'amistats devotes disposades a condemnar-se en el nostre lloc mentre nosaltres seguim el vell camí de la beatitud, del qual ells es mantenen cortesament allunyats, sens dubte per a no entorpir-nos el camí.

Per què tots aquests continuadors de l'antiga hipocresia ja no se senten tan en equilibri sobre els escons creats pels seus predecessors? Per què? Perquè l'abnegació s'en va i l'individualisme arremet; perquè l'ésser humà es troba prou bell com per a gosar tirar la màscara i mostrar-se a la fi tal qual és.

L'abnegació és l'esclavitud, la vilesa, l'abjecció; és el rei, és el govern, és la tirania, és el dol, és la guerra.

L'individualisme, al contrari, és la redempció, la grandesa, la gentilhombria; és l'ésser humà, és el poble, és la llibertat, és la fraternitat, és l'ordre.

CAPÍTOL IV. EL CONTRACTE SOCIAL ÉS UNA MONSTRUOSITAT

Que cadascuna en la societat s'afermi personalment i només es confirmi a si mateixa i la sobirania individual està fundada, el govern ja no té raó de ser, tota supremacia queda desvirtuada, l'ésser humà és igual a l'ésser humà.

Fet això, què queda? Queda tot el que els governs vanament han tractat de destruir; queda la base essencial i imperible de la nacionalitat; queda la comunitat que tots els poders pertorben i desorganitzen per a fer-se amb ella; queda la municipalitat, organització fonamental, existència primordial que resisteix a totes les desorganitzacions i a totes les destruccions. La comunitat té la seva administració, els seus jurats, els seus òrgans judicials; i si no els té els improvisarà. Per tant, estant França municipalment organitzada per si mateixa, també està democràticament organitzada per si mateixa. No hi ha, quant a l'organisme intern, res a fer, tot està fet; l'individu és lliure i sobirà en la nació.

Ara deu la nació o la comunitat tenir un òrgan sintètic i central per a solucionar uns certs interessos comuns, *materials i concrets*, i per a servir d'interlocutora entre la comunitat i l'exterior? Això no és problema per a ningú; i no veig que calgui inquietar-se massa per allò que totes admeten com a racional i necessari. El que està en qüestió és el govern; però un mecanisme funcional, una cancelleria, degut a la iniciativa de les comunitats auto-regulades, poden constituir, si és necessari, una comissió administrativa, no un govern.

Saben què és el que fa que una alcaldia sigui agressiva en una comunitat? L'existència del governador civil. Si se suprimeix a aquest, i aquella es recolza únicament sobre els individus que l'han nomenat, la llibertat de cadascuna està garantida.

Una institució que depèn de la comunitat no és un govern; un govern és una institució a la qual la comunitat obeeix. No es pot dir govern allò sobre què pesa la influència individual; es diu govern a aquells que aixafen als individus sota el pes de la seva influència.

En una paraula, el que està en qüestió no és l'*acte civil* —del qual exposaré pròximament la naturalesa i el caràcter—, sinó el *contracte social*.

No hi ha, no pot haver-hi, un contracte social, en primer terme perquè la societat no és un artífici, ni un fet científic, ni una combinació de la mecànica; la societat és un fet providencial i indestructible. Les persones, com tots els animals de costums socials, viuen en societat per naturalesa. L'estat natural de l'ésser humà és en sí l'estat de societat; per tant, és absurd, quan no infame, voler constituir amb un contracte el que està constituït de per si mateix i a títol fatal. En segon lloc, perquè la meua manera de ser social, les meues activitats, la meua fe, els meus sentiments, els meus afectes, els meus gustos, els meus interessos, els meus hàbits, canvien cada any, o cada mes, o cada dia, o a vegades diverses vegades al dia, i no em complau comprometre'm enfront de ningú, ni de paraula, ni per escrit, a no canviar d'activitat, ni de convicció, ni de sentiment, ni d'afecte, ni d'interès, ni d'hàbit; i declaro que si jo hagués pres un compromís semblant no hauria estat més que per a trencar-lo. I afirmo que si m'ho haguessin fet prendre per la força, hauria estat la més bàrbara i al mateix temps la més odiosa de les tiranies.

Malgrat això, la vida social de totes nosaltres ha començat per contracte. Rousseau va inventar aquesta qüestió, i des de fa seixanta anys el geni de Rousseau s'arrossega en la nostra legislació. És en virtut d'un contracte, redactat pels nostres predecessors i renovat últimament pels grans ciutadans de la Constituent, que el govern ens prohibeix veure, sentir, parlar, escriure o fer res fora d'allò que ens permet. Tals són les prerrogatives populars l'alienació de les quals dona lloc a la constitució del govern. En el que em concerneix, jo poso en discussió a aquest i d'altra banda deixo a les altres la facultat de servir-lo, de pagar-lo, d'estimar-lo i finalment de morir per ell. Però encara quan el poble francès en ple consentís a ser governat en matèria d'educació, culte, finances, indústria, art, treball, afectes, gustos, hàbits, moviments i fins i tot en la seva alimentació, jo declaro amb tot dret que la seva voluntària esclavitud en res obstina la meua responsabilitat, així com la seva estupidesa no compromet la meua intel·ligència. I no obstant això, de fet, la seva servitud s'estén sobre mi sense que em sigui possible sostreure'm a ella. No hi ha dubte d'això, és notori que la submissió de sis, set o vuit milions d'individus a una o més persones comporta la meua pròpia submissió a aquesta o a aquestes mateixos persones. Jo desafio a qualsevol a trobar en aquest acte una altra cosa que una insídia, i afirmo que en cap període la barbàrie d'un poble ha exercitat sobre la terra un bandolerisme millor caracteritzat. En efecte, veure una coalició moral de vuit milions de serfs contra una persona lliure és un espectacle de berganteria, contra la barbàrie de la qual no es podria invocar a la civilització sense ridiculitzar-la o convertir-la en odiosa als ulls del món.

Però jo no puc creure que totes les meues compatriotes sentin deliberadament la necessitat de servir. El que jo sento totes haurien de sentir-ho; el que jo penso, totes haurien de pensar-ho; perquè jo no sóc ni més ni menys que una persona; jo estic en les mateixes condicions simples i laborioses de qualsevol persona treballadora. Em sorprèn i espanta trobar a cada pas que dono en el camí, a cada pensament que acullo en la meua ment, a cada empresa que vull començar, a cada moneda que tinc necessitat de guanyar, una llei o reglament que em diu: no passar d'aquí; no pensar això; no emprendre allò; aquí es deixa la meitat d'aquesta moneda. Enfront dels múltiples obstacles que s'aixequen pertot arreu, el meu esperit intimidat s'enfonsa en l'embrutiment: no sé cap a on tornar-me; no sé què fer; no sé en què convertir-me.

Qui ha agregat al flagel dels desastres atmosfèrics, a la pol·lució de l'aire, a la insalubritat del clima, al raig que la ciència ha sabut domar, aquesta potència oculta i salvatge, aquest geni malvat que espera a la humanitat des del bressol perquè sigui devorada per la mateixa humanitat? Qui? Les mateixes persones que, no tenint prou amb l'hostilitat dels elements, a més s'han donat als éssers humans per enemics.

Les masses, encara massa dòcils, són innocents de totes les brutalitats que es cometen en el seu nom i en el seu perjudici. Són innocents, però no ignorants; crec que, com jo, les senten i s'indignen; crec que, com jo, s'apurarien a suprimir-les; només que, no distingint bé les causa, no saben com actuar. Jo estic intentant esclarir-les sobre l'un o l'altre punt.

Comencem per assenyalar als culpables.

CAPÍTOL V. DE L'ACTITUD DELS PARTITS I DELS SEUS DIARIS

La sobirania popular no té òrgans en la premsa francesa. Diaris burgesos o nobles, sacerdotals, republicans, socialistes: Servitud! Domesticitat pura; llustren, freguen, desempolsen els arreus d'algun cavall polític a l'espera d'un torneig del qual el poder és el premi —del qual, en conseqüència, la meua servitud, la servitud del poble, són el premi—.

Exceptuada «La Presse» que, a vegades, quan les seves redaccions obliden el seu orgull per a roman-dre altius, saben trobar alguna elevació de sentiments; exceptuada «La Voix du Peuple» que, de tant en tant, surt de la vella rutina per a llançar alguna llum sobre els interessos generals, no puc llegir un diari francès sense sentir per qui l'ha escrit una gran pietat o un profund menyspreu.

D'una banda, veig venir al periodisme governatiu, al periodisme poderós gràcies a l'or de l'impost i al ferro de l'exèrcit, aquell que té el cap cenyit per la investidura de l'autoritat suprema i que té a les seves mans el ceptre que aquesta investidura consagra. Ho veig venir amb la flama en l'ull, l'escuma en els llavis, els punys tancats com un rei del fòrum, com un heroi de la boxa, que acusa el seu gust i amb una perversitat brutal a una adversària desarmada contra la qual el pot tot i de la qual no té res, absolutament res a témer; tractant-la de lladre, d'assassina, d'incendiària. L'envolta com a una bèstia feroç, negant-li el menjar, llançant-la a les presons sense dir-li per què i aplaudint-se pel que fa, lloant-se de la glòria que obté, com si lluitant contra gent desarmada arrisqués alguna cosa i corregués algun perill.

Aquesta covardia em rebel·la.

Per l'altra part, es presenta el periodisme de l'oposició, esclau grotesc i mal educat; que gasta el seu temps a queixar-se, a ploriquejar i a demanar gràcia; que a cada escopida que rep, a cada bufetada que li propinen, diu: vosaltres us comporteu malament amb mi, no sou justos, no he fet res per a ofendre-us. I replica estúpidament a les acusacions que li dirigeixen com si es tractés de coses legítimes. No sóc un lladre, no sóc un assassí, tampoc sóc un incendiari; venero la religió, estimo la família, respecto la propietat; sou més aviat vosaltres els qui menyspreu totes aquestes coses. Jo sóc millor que vosaltres i no obstant això m'oprimiu. No sou justos.

Aquesta baixesa m'indigna!

Contra polemistes semblants a aquests que trobo en l'oposició, comprenc la brutalitat del poder; la comprenc perquè, després de tot, quan el feble és abjecte, es pot oblidar la seva feblesa per a no recordar sinó la seva abjecció. Aquesta és una cosa irritant, alguna cosa que es tira i es tritura sota el peu com s'aixafa a un cuc de terra. I l'abjecció és una cosa que no comprenc en un grup de persones que es diuen democràtiques i que parlen en nom del poble, principi de tota grandesa i de tota dignitat.

Aquella que parla en nom del poble, parla en nom del dret; ara, jo no comprenc que el dret s'irriti, no comprenc que es digni discutir amb la injustícia i menys encara puc comprendre que descendeixi fins al lament i la súplica. Es pateix l'opressió, però no es discuteix amb ella quan es vol que mori; perquè discutir és transigir.

El poder és instituït; vosaltres us heu posat (tot el país s'ha posat, gràcies als vostres adorables consells i iniciatives) a la disposició d'algunes persones. Aquestes persones usen de la força que els heu donat; la usen contra vosaltres. I vosaltres us compadiu? Què pensàveu? Que se serviren d'ella contra si mateixes? No vàreu poder pensar això; per tant, de què us queixeu? El poder deu necessàriament

exercitar-se en profit d'aquelles que el tenen i en perjudici de les quals manquen d'ell; no és possible posar-ho en moviment sense danyar a una part i afavorir a l'altra.

Què faríeu vosaltres si fóssiu investits d'ell? O no ho usaríeu per a res (la qual cosa equivaldria pura i simplement a renunciar a la investidura), o ho usaríeu en el vostre benefici i en detriment d'aquelles que el tenen ara i que no ho tindrien més. Llavors cessaríeu de lamentar-vos, de ploriquejar i de demanar clemència per a assumir el rol d'aquelles que us insulten i per a passar-los a elles el vostre. Però, què m'importa a mi que la cosa es doni la volta? A mi, que mai tinc el poder i que no obstant això ho faig; a mi, que pago diners a l'opressor, qualsevol que sigui i d'onsevilla que vingui; que, d'alguna manera, sóc sempre l'oprimit. Què m'importa a mi aquest gronxador que alternativament abat i exalta la covardia i l'abjecció? Què haig de dir del govern i de l'oposició, sinó que aquesta és una tirania en formació i aquella una tirania de fet? Per què menysprearé més a aquest campió que a l'altre, quan tots dos no s'ocupen sinó d'edificar els seus plaers i les seves fortunes sobre els meus dolors i la meva ruïna?

CAPÍTOL VI. EL PODER ÉS L'ENEMIC

No hi ha diari a França que no sostingui a un partit, no hi ha partit que no aspiri al poder, no hi ha poder que no sigui enemic del poble.

No hi ha diari que no sostingui a un partit, perquè no hi ha diari que s'elevi a aquell nivell de dignitat popular on impera el tranquil i suprem menyspreu de la sobirania. El poble és impassible com el dret, altiu com la força, noble com la llibertat; els partits són turbulents com l'error, iracunds com la impotència, vils com el servilisme.

No hi ha partit que no aspiri al poder, perquè un partit és essencialment polític i es forma, en conseqüència, de l'essència mateixa del poder, origen de tota política. Ja que si un partit cessés de ser polític, cessaria de ser un partit i entraria de nou al poble, és a dir, en l'ordre dels interessos, de la producció, de l'activitat industrial i dels intercanvis.

No hi ha poder que no sigui enemic del poble, perquè qualsevol que siguin les condicions en les quals es posa, qualsevol que sigui la persona que està investida d'ell, de qualsevol manera com se'n digui, el poder és sempre el poder, és a dir, el signe irrefutable de l'abdicació de la sobirania del poble i la consagració d'un domini suprem.

La Fontainelo ha dit abans que jo: el patró és l'enemic.

El poder és l'enemic en l'ordre social i en l'ordre polític. En l'ordre social: Perquè la indústria agrícola, manteniment de totes les indústries nacionals, és aixafada pels impostos amb què la grava el poder i devorada per la usura (desembocadura fatal del monopoli financer), l'exercici del qual és garantit pel poder als seus deixebles o agents.

Perquè el treball, és a dir la intel·ligència, és expropiat pel poder, ajudat de les seves baionetes, en profit del capital (element tosc i estúpid en si), que seria lògicament la palanca de la indústria si el poder no impedís l'associació directa entre capital i treball. I que de palanca es converteix en fèretre degut al poder que el separa d'aquest, poder que no paga sinó la meitat del que deu i que, quan no paga en absolut, té —pel seu ús de les lleis i els tribunals—, alguna institució governativa disposada a ajornar per molts anys la satisfacció de l'afany de la treballadora perjudicada.

Perquè el comerç està emmordassat pel monopoli dels bancs —del qual el poder té la clau— i estretament lligat pel nus corredís d'una reglamentació entorpidora —producte també del poder. I aquest comerç ha d'enriquir-se indirectament, en forma fraudulenta, sobre el cap de dones i nens, mentre li està prohibit arruïnar-se sota pena d'infàmia (contradicció aquesta que seria un certificat d'idiotisme si no fos perquè existeix al poble més espiritual de la terra).

Perquè l'ensenyament està cisellat, retallat i reduït a les restringides dimensions del model confeccionat pel poder, de tal forma que tota intel·ligència que no porta la seva marca és com si no existís.

Perquè qui no va al temple, ni a l'església, ni a la sinagoga, a causa de la interferència del poder paga el temple, l'església i la sinagoga.

Perquè —per a dir-ho tot en poques paraules—, és criminal qui no sent, veu, parla, escriu, pensa ni actua tal com el poder li imposa sentir, veure, parlar, escriure, pensar, actuar.

En l'ordre polític:

Perquè els partits només existeixen i dessagnen al país amb i pel poder.

No és el jacobinisme el que temen els legitimistes, els orleanistes, els bonapartistes, els moderats: és el poder dels jacobins.

No és al legitimisme a qui combaten els jacobins, els orleanistes, els bonapartistes, els moderats: és el poder dels legitimistes.

Així mateix, tots aquells partits als quals veieu moure's sobre la superfície del país com flota l'escuma sobre un líquid en ebullició, no s'han declarat la guerra a causa de les seves dissidències doctrinals, sinó justament a causa de la seva comuna aspiració al poder. Si cadascun d'aquests partits sabés amb certesa que sobre ell no caurà el pes del poder d'algun dels seus enemics, l'antagonisme cessaria instantàniament, com va cessar el 24 de febrer de 1848, en l'època en què el poble, havent-hi destruït el poder, va desbordar als partits.

D'això es dedueix que un partit, sigui com sigui, només existeix i és temut perquè aspira al poder. I si qui manca del poder no constitueix un perill, en conseqüència és veritat que qualsevol que tingui el poder és automàticament perillós; d'on queda abundantment demostrat que no existeix un altre enemic públic que el poder.

Per tant, social i políticament parlant, el poder és l'enemic. I, com més endavant demostraré que tots els partits aspiren al poder, resulta que cada partit és premeditadament un enemic del poble.

CAPÍTOL VII. EL POBLE NO FA MÉS QUE PERDRE EL SEU TEMPS I PROLONGAR ELS SEUS PATIMENTS FENT SEVES LES LLUITES DE GOVERNS I PARTITS

És així com s'explica l'absència de totes les virtuts populars en el si dels governs i dels partits; és així com, en aquests grups nodrits de petits odis, de miserables rancors, de mesquines ambicions, l'atac ha caigut en la berganteria i la defensa en abjecció.

És necessari matar al periodisme corromput. És necessari destituir aquests amos sense noblesa que tenen por de convertir-se en serfs i expulsar a aquests serfs sense audàcia que esperen arribar a ser amos.

Per a comprendre la urgència de desembarassar-se del periodisme, el poble ha de veure clarament dues coses:

En primer terme, que en intervenir en les lluites entre governs i entre partits, dirigint la seva activitat cap a la política en comptes d'aplicar-se als seus interessos materials, l'única cosa que aconsegueix és descurar els seus assumptes i prolongar els seus sofriments.

En segon lloc, que no té res a esperar de cap govern ni de cap partit.

En efecte —tal com després demostraré de manera més precisa—, es pot afirmar que un partit, despulat d'aquesta aparença i d'aquest prestigi patriòtics dels quals se circumda per a embullar als ximpls, no és sinó un recer d'ambicions a la caça de càrrecs.

Això és tan cert que als monàrquics només els ha semblat suportable la República a partir del moment en què ells van ocupar les funcions públiques i estic seguríssim que no demanaran mai el restabliment de la Monarquia si se'ls deixa ocupar en pau tots els càrrecs d'aquesta República. Això és tan cert que els republicans únicament han trobat suportable la Monarquia a partir del moment en què, sota el nom de República, ells la van gestionar i van administrar. En fi, és tan cert que el partit burgès ha fet la guerra als nobles des de 1815 a 1830 perquè els burgesos eren mantinguts a distància dels càrrecs importants; que els nobles i republicans han fet la guerra als burgesos des de 1830 fins a 1848 perquè a unes i a unes altres els estava vedat l'accés a aquests mateixos càrrecs i que, després de l'adveniment al poder dels monàrquics, el major retret que els han formulat els republicans és l'haver

destituït funcionaris d'aquesta escola, reconeixent així, d'una manera commovedora, que per a ells la República és una qüestió marginal.

Per la mateixa raó per la qual un partit es mou per a apropiar-se dels càrrecs o del poder, el govern, que està proveït d'aquests, s'activa per a conservar-los. Però un govern es troba circumdat d'un aparell de forces que li permet assetjar, perseguir, oprimir a aquelles que volen despullar-lo. I el poble, que de rebot pateix les mesures opressives provocades per l'agitació dels ambiciosos —i l'ànima generosa de les quals s'obre a les tribulacions de les oprimides—, suspèn els seus assumptes, marca un alt en el camí progressiu que recorren s'informa del que es diu, del que es fa, s'escalfa, s'irrita i finalment presta la seva força per a contribuir a la caiguda de l'opressor.

Però el poble, al no haver-se barallat pels seus propis interessos, ha vençut sense profit —amén que, com explicaré més endavant, el poble no té necessitat de combatre per a triomfar. Posat al servei dels ambiciosos, el seu braç ha empès al poder a una nova colla en lloc de l'anterior. Poc després, en convertir-se al seu torn les antigues opressores en oprimides, el poble —que, com abans, torna a rebre el contraatac de les mesures provocades per l'agitació del partit vençut, i la gran ànima del qual, com sempre, s'obre a les tribulacions de les víctimes—, suspèn de nou els seus assumptes i acaba per prestar la seva força a les ambicioses una vegada més.

En definitiva, en aquest joc brutal i cruel, el poble no fa més que perdre el seu temps i agreujar la seva situació; s'empobreix i pateix. No avança un sol pas.

Admetré sense repugnància que les fraccions populars (que són tot sentiment i passió) difícilment es contenen quan l'agulló de la tirania les fereix massa intensament; però està demostrat que deixar-se arrossegar per la cobejosa impaciència dels partits només empitjora les coses. Està provat, a més, que el mal del qual ha de lamentar-se el poble li és causat pel grup que, només pel fet de no obrar com ell, obren contra ell. Els partits han de cessar en la seva iniquitat en nom d'aquest mateix poble al qual oprimeixen, empobreixen, embruteixen i habituen a no fer una altra cosa més que lamentar-se. No cal comptar amb els partits. El poble no ha de comptar més que amb si mateix.

Sense retrocedir massa en la nostra història, prenent solament les pàgines dels dos últims anys transcorreguts, és fàcil veure que la turbulència dels partits ha estat la primera causa de totes la lleis repressives que s'han sancionat. Seria llarg i enutjós fer aquí la llista, però per a respectar l'exactitud dels fets històrics haig de dir que, des de 1848, només pot citar-se una mesura tirànica que no es va recolzar sobre provocacions de partit, sinó que va ser deguda a la sola voluntat del poder: és aquella l'execució de la qual M. Ledru-Rollin va imposar als seus prefectes. Des d'aquesta època les prerrogatives populars han anat desapareixent una a una, a causa de l'abús que d'elles va fer la impaciència dels ambiciosos, expressada a través de maniobres agitadores. No podent el poder discriminar, la llei infligeix a la totalitat cops que només haurien de patir els provocadors: el poble és oprimat i la culpa no és sinó dels partits.

Si almenys els partits no sentissin que el poble els recolza; si aquest, ocupat en els seus interessos materials, de les seves activitats industrials, del seu comerç, dels seus negocis, ofegués amb la seva indiferència i inclusivament amb el seu menyspreu aquesta baixa estratègia que es diu política; si prenguéssim respecte a aquesta agitació psicològica, l'actitud que va prendre el 13 de Juny enfront de l'agitació material, els partits, aïllats d'improvís, cessarien d'agitar-se; s'extingirien immediatament, es dissoldrien a poc a poc en el si del poble i, en fi, desapareixerien. I el govern —que no existeix sinó per l'oposició, que no s'alimenta sinó dels problemes que els partits susciten, que no té raó de ser més que pels partits, que, en una paraula, des de fa cinquanta anys no fa més que defensar-se i que, si no es defensés més, cessaria d'existir— el govern, dic, es podria com un cos mort; es dissoldria per si mateix i la llibertat estaria fundada.

CAPÍTOL VIII. EL POBLE NO TÉ RES A ESPERAR DE CAP PARTIT

Però la desaparició del govern, l'aniquilament de la institució governativa, el triomf de la llibertat de la qual tots els partits parlen, en veritat no satisfaria l'interès d'aquests. Ja he provat abundantment que tot partit, per la seva pròpia naturalesa, és essencialment governatiu (característica aquesta que es procura ocultar al poble amb la major cura). En efecte, en el seu quotidià polemitzar es dona a entendre que el govern obra malament, que la seva política és dolenta, però que podria obrar millor, que la seva política podria ser millor. Al cap i a la fi, cada periodista trasllueix en els seus articles aquest pensament: Si jo fos allí, ja veuríeu com es governa!

I bé! Vegem si veritablement hi ha una manera equànime de governar; vegem si és possible crear un govern dirigent i d'iniciativa pròpia, un poder, una autoritat, sobre les bases democràtiques del respecte a l'individu.

M'interessa examinar a fons aquesta qüestió, perquè fa poc he dit que el poble no té res a esperar de cap govern ni de cap partit i per tant m'afanyo a demostrar-ho.

Heus aquí en 1852; el poder que espereu obtenir, vosaltres muntanyesos, socialistes, moderats —em dona el mateix—, el teniu. Em complau veure que la majoria està orientada cap a les esquerres. Sigueu benvingudes! Si us plau, voleu explicar-me com concebeu vosaltres el que s'ha de fer? Desitjo ignorar les vostres divisions internes; m'abstinc de veure entre vosaltres a Girardin, Proudhon, Louis Blanc, Pierre Leroux, Considerant, Cabet, Raspail o els seus deixebles; suposo que reina entre vosaltres una perfecta unió (si suposo l'impossible, és perquè vull, abans de res, simplificar el raonament).

De manera que aquí us tenim, tots d'acord. Què fareu?

Alliberament de totes les presoneres polítiques; amnistia general. Bé. Sens dubte no fareu una excepció amb els prínceps... Així demostrareu témer la força dels seus partidaris —i aquest temor trairà un defecte vostre, el de reconèixer que bé els hi podria preferir en lloc vostre, reconeixement que implicaria la vostra incertesa sobre el fet de complir amb el bé general.

Les injustícies, una vegada reparades en l'ordre polític, continuen deteriorant l'economia i la vida social.

Vosaltres no presentareu fallida econòmica, per descomptat. L'honor nacional, que enteneu a la manera de Garlier, 45 centèsims, us imposarà respectar la Borsa en detriment de 35 milions de contribuents, ja que el dèbit creat per les monarquies té un caràcter massa noble com perquè el poble francès no hagi de dessagnar-se 450 milions anuals en profit d'un grapat d'especuladors. Per tan, comencareu per salvar el dèbit: pobres, però honrats. Aquestes dues qualificacions no concorden en particular amb els temps que corren; però, en fi, vosaltres actueu encara com en els vells temps i que el poble, endeutat com abans, pensi el que vulgui.

Però, ara que ho penso, vosaltres deveu abans de res privilegiar a les pobres, a les treballadores, a les proletàries; arribeu amb una llei de contribució sobre els rics.

... (*Aquest tram l'he suprimit per anacrònic i poc interessant: se suposa que el govern tracta de pujar els impostos als préstecs de bankers i capitalistes, i aquests evidentment pugen el percentatge al qual presten els diners, fent pagar l'impost a les pobres.*) ...

Proclameu la llibertat il·limitada de premsa? Això us està prohibit. Si canvieu la base dels impostos, si toqueu la fortuna pública, us exposareu a una discussió de la qual no en sortireu ben parats. Personalment, em sento disposat a provar amb tota claredat la vostra imperícia sobre aquest punt, així com la necessitat que la necessitat de la vostra conservació us obligarà imperiosament a fer-me callar (amb la qual cosa fareu molt bé).

Per tant, a causa de les finances, la premsa no serà lliure. Cap govern que s'immisceixi amb els grans interessos pot proclamar la llibertat de premsa; això li està expressament prohibit. Les promeses no us faltaran; però prometre no és complir i si no pregunteu al senyor Bonaparte.

Evidentment, vosaltres conservareu el ministeri d'educació i el monopoli universitari; només que dirigireu l'ensenyament exclusivament en el sentit filosòfic, declarant una guerra feroç al clergat i als jesuïtes —la qual cosa em convertirà en jesuïta contra vosaltres, com em faig filòsof contra el senyor Montalembert, en nom de la meua llibertat, que consisteix a ser el que em plau sense que vosaltres ni els jesuïtes tingueu res a veure en això.

I el culte? Abolireu el ministeri de culte? Ho dubto. M'imagino que, en l'interès dels governants, creareu ministeris més que suprimir-los. Hi haurà un ministeri de culte com avui i jo pagaré el capellà, el ministre i el rabí, a pesar que no vaig a missa, ni a la prèdica ni al sopar.

Conservareu el ministeri de comerç, el d'agricultura, el d'obres públiques. I sobretot el d'interior, perquè tindreu prefectes, sotsprefectes, una policia de l'Estat, etc. I mentre conserveu i dirigiu tots aquests ministeris —que constitueixen precisament la tirania d'avui—, continuareu dient encara que la premsa, la instrucció, el culte, el comerç, les obres públiques, l'agricultura són lliures.

Què fareu llavors que no feu avui? Jo us ho diré: en comptes d'atacar, us defensareu.

No veig per a vosaltres més recurs que canviar tot el personal de les administracions i de les oficines i obrar respecte als reaccionaris com els reaccionaris obren respecte a vosaltres. Però això, no es diu governar? Aquest sistema de represàlies, no constitueix el govern? Si haig de jutjar pel que succeeix des de fa gairebé setanta anys, em dono clar compte de l'única cosa que fareu convertint-vos en governants... Afirmo que governar no és una altra cosa que lluitar, venjar-se, castigar. Ara, si vosaltres no us doneu compte que és sobre la nostra esquena que sou assotades i que assoteu a les vostres adversàries, nosaltres, per part nostra, no sabem dissimular-ho, i creiem que l'espectacle ha d'arribar a la seva fi.

Per a resumir tota la impotència d'un govern, qualsevol que sigui, quant a aconseguir el bé públic, diré que cap bé pot sorgir sense reformes. Però cada reforma constitueix necessàriament una llibertat, cada llibertat, una força adquirida pel poble i, al seu torn, un atemptat a la integritat del poder. D'això se segueix que el camí de les reformes —que per al poble és el de la llibertat— per al poder és fatalment el de la decadència. Per tant, si vosaltres dieu que voleu el poder per a fer reformes, admeteu al mateix temps que voleu aconseguir-lo amb la finalitat premeditada d'abdicar d'ell... I com no sóc tan estúpid de creure-us tan poc enginyosos adverteixo que seria contrari a totes les lleis naturals i socials —i principalment la de la pròpia conservació, que cap ésser pot deixar de costat— que persones investides de la força pública es despullessin per la seva pròpia voluntat de la investidura i del dret principesc que els permet viure en el luxe sense produir-lo. Aneu a comptar les vostres faules a una altra part!

El vostre govern no pot tenir més que un objectiu: venjar-se de l'anterior; exactament com el que us segueixi no podrà tenir sinó una finalitat: venjar-se de vosaltres. La indústria, la producció, el comerç, els assumptes del poble, els interessos de la multitud no poden florir enmig d'aquestes lluites. Jo proposo que se us deixi sols perquè us trenqueu bé la cara, de manera que nosaltres puguem dedicar-nos als nostres assumptes.

Si la premsa francesa vol ser digna del poble al qual es dirigeix, ha de cessar de fer sofismes entorn dels assumptes deplorables de la política. Deixeu que siguin els retòrics els qui fabriquin al seu gust lleis que els interessos i els costums desbordaran. Si us plau, no interrompeu amb les vostres escataines inútils el lliure desenvolupament dels interessos i la manifestació dels costums.

La política no ha ensenyat mai a ningú el mitjà de guanyar-se honradament el seu pa; els seus preceptes no han servit més que per a estimular la poltroneria i donar coratge al vici. Per tant, no ens parlem més de política. Ompliu les vostres columnes amb estudis econòmics i comercials; digueu-nos què s'ha inventat d'útil; què s'ha descobert en qualsevol país que sigui material o moralment profitós per a l'acreixement de la producció i l'augment del benestar; tingueu-nos al corrent dels progressos de la indústria, de manera que trobem, a través d'aquestes informacions, la manera de guanyar-nos la vida i de viure-la en un ambient confortable. Tot això ens importa molt més que les vostres estúpides dissertacions sobre l'equilibri dels poders i sobre la violació d'una Constitució que —parlant francament— ni encara verge em sembla molt digna del meu respecte.

CAPÍTOL IX. DE L'ELECTORAT POLÍTIC O SUFRAGI UNIVERSAL

El que acabo de dir em porta naturalment a l'examen de les causes que originen tots aquests vicis. Aquestes causes, per a mi, han de buscar-se en les eleccions.

Des de fa dos anys i per sòrdides raons de les quals —vull creure— els partits no se n'adonen, es manté al poble en la convicció que no arribarà a la sobirania i al benestar sinó amb l'ajuda i la intervenció de representants regularment elegits.

El vot —tesi municipal a part— pot conduir al poble a la llibertat, a la sobirania, al benestar, tant com el lliurament de tot el que posseeix pot conduir a una persona a la fortuna. Vull dir amb això que l'exercici del sufragi universal, lluny de garantir-la, no és sinó la cessió pura i simple de la sobirania.

Les eleccions, de les quals els sofistes de l'última revolució han parlat tant i tan seriosament; les eleccions, si se les anteposa a la llibertat, són com el fruit abans que la flor; com la conseqüència abans que el principi; com el dret abans que el fet: la més solemne estupidesa que s'hagi pogut imaginar en qualsevol temps i país. Aquelles persones que s'han permès, aquelles que han tingut l'audàcia de cridar el poble a votar abans de permetre-li consolidar-se en la seva llibertat, no sols han abusat grollerament de la inexperiència d'aquest i de la docilitat temerosa d'una llarga dependència ha imprès en el seu caràcter; sinó també, donant-li ordres i declarant-se, per aquest sol fet, superiors a ell, han desconegut les regles elementals de la lògica —ignorància que havia de conduir-les a caure víctimes del seu infernal artefacte, impel·lint-les a errar tristament en l'exili empeses pel resultat del sufragi universal.

Un fet estrany —i sobre el qual haig de reclamar l'atenció de la lectora, sobretot en interès de la demostració que seguirà— és que el sufragi universal s'ha bolcat en avantatge de les seves enemigues declarades, això és, en profit dels servidors a les monarquies. El poble ha donat les gràcies a aquelles que l'havien esclavitzat; els ha atorgat, amb el seu vot el dret a donar-li caça amb xarxa i cimbell, a l'aguait o perseguint-lo, al tir lliure o amb parany, amb la llei per arma i amb els seus semblants per gossos de presa.

Crec que m'està permès no acceptar sense examen aquesta pretesa «panacea» de la democràcia a la qual es diu electorat o sufragi universal, quan observo que aquesta destrueix a aquelles que li han donat existència i que torna omnipotent a les quals l'han torturat des del seu naixement. Així mateix, declaro que la combato com es combat a una cosa malèfica, a una monstruositat sense proporcions.

La lectora ja haurà comprès que aquí no es tracta de contestar un dret popular, sinó de corregir un error fatal. El poble té tots els drets imaginables. Jo m'atribueixo per part meva tots els drets, inclusivament el de cremar-me el cervell o el de tirar-me al riu. No obstant això —a part que el dret a la meva destrucció, en sortir-se de la llei natural, deixa de dir-se un dret per a convertir-se en una anomalia del dret, en una forma de desesperació—, ni encara aquesta exaltació a norma (que anomenaré també un dret a fi de facilitar el raonament) en cap cas podria donar-me la facultat de fer patir als meus semblants la sort que em toca patir personalment. És així també en quant al dret a votar? No. En aquest cas, el votant arrossega en la seva mateixa sort també al qual s'absté.

Jo m'obstino a creure que les persones electores no saben que se suïciden civil i socialment anant a votar: un vell perjudici les aliena de si mateixes i l'hàbit que tenen d'acceptar el govern les impedeix veure el que les convé mirar per si mateixes. Però suposant, pel mètode de l'absurd, que les electores que abandonen els seus assumptes, que descuren els seus interessos més urgents per a anar a votar, siguin conscients d'aquesta veritat —val dir, que amb el vot es despullen de la seva llibertat, de la seva sobirania, de la seva fortuna, en favor dels seus escollits que, d'ara endavant, disposaran d'aquestes; suposant que accepten això i consentin lliure però bojament a posar-se a la disposició dels seus mandataris, no veig per què la seva alienació hagi de comportar la dels seus semblants. No veig, per exemple, com ni per què els tres milions de franceses que no voten mai són objecte de l'opressió legal o arbitrària que fa pesar sobre el país un govern constituït pels set milions d'electors votants. No veig, en una paraula, per què ha de succeir que un govern que jo no he fet, ni he volgut fer, ni consentiria mai a fer, vingui a demanar-me

obediència i diners, sota el pretext que està autoritzat pels seus artífexs. Hi ha aquí, evidentment, un engany sobre l'objecte, sobre el qual és important explicar-se, i és el que estic per fer. Però primer faré la reflexió següent, que em va suggerir l'adveniment electoral del 28 del corrent mes.

Quan se'm va ocórrer publicar aquest diari, no vaig triar el dia adequat, ni vaig pensar en les eleccions que es preparaven; d'altra banda les meves idees són massa elevades perquè puguin mai adequar-se a les circumstàncies i les eventualitats. A més, suposant danyós per a algun partit l'efecte de la present exposició —suposició ben gratuïta per cert—, una veu de més o de menys a dreta o a esquerra no canviarà la situació parlamentària. I, després de tot, que no s'alarmin si sota el cop dels meus arguments el sistema parlamentari s'esfondra sencer. Atès que és precisament aquest sistema el que combató, això m'impedirà almenys anar més lluny.

D'altra banda, molt més important que saber si estic inquietant als fanàtics del sufragi universal o als quals l'aprofiten, és assegurar-me que les meves doctrines es recolzen en la raó universal; i, pel que fa a aquest últim punt, estic absolutament tranquil. Goso dir que, si no tingués la garantia absoluta de la foscor del meu nom contra l'atac dels quals es nodreixen de l'electorat, en la solidesa de les meves deduccions trobaria encara un refugi on la prudència els impediria venir-me a buscar.

Els partits acolliran aquest diari amb menyspreu; segons la meva opinió, és la cosa més sàvia que poden fer. Es veurien obligats a tenir-li massa respecte si no ho menyspreessin. Aquest diari no és el diari d'una persona, és el diari de la PERSONA o no és res.

CAPÍTOL X. LES ELECCIONS NO SÓN I NO PODEN SER ACTUALMENT MÉS QUE UN FRAU I UNA ESPOLIACIÓ

Dit això, afrontaré la situació sense preocupar-me dels sentiments de por o dels somnis d'esperança que podran empènyer de tant en tant al meu favor o en contra meva als evocadors de la monarquia i els profetes de la dictadura. Usant de la inalienable facultat que em donen el meu títol de ciutadà i del meu interès d'ésser humà, i raonant sense passió així com sense feblesa; auster com el meu dret, calmo com els meus pensaments, diré:

Cada individu que, en el present estat de les coses, posa en l'urna electoral una papereta per a l'elecció d'un poder legislatiu o d'un poder executiu és —si no voluntàriament, almenys per desconeixement, si no directament, almenys indirectament—, un mal ciutadà. Ratifico el que s'ha dit sense treure-li ni una síl·laba.

En presentar la qüestió d'aquesta manera, em desembarasso d'una sola vegada dels monàrquics, que persegueixen la realització del monopoli electoral, i dels governamentalistes republicans, que fan de la formació dels poders polítics un producte del dret comú; en realitat caic, no en l'aïllament —que, d'altra banda, em preocuparia poc—, sinó enmig del vast nucli democràtic —més d'un terç de les persones electores inscrites— que protesta, amb una abstenció contínua, contra la indigna i miserable sort que li fan patir, des de fa més de dos anys, la pestilent ambició, i la no menys pestilent rampinya dels partits i dels vividors.

Sobre 353.000 persones electores inscrites en el departament del Sena, solament 260.000 han pres part en la votació del 10 de març passat, a pesar que el nombre de les abstencions aquesta vegada ha estat menys elevada que en les eleccions precedents. I sent París un centre polític més actiu que els altres i contenint, en conseqüència, menys indiferents que la província, és exacte dir que els poders polítics es formen sense la participació de més d'un terç de la ciutadania del país. És a aquest terç al qual em dirigeixo. Perquè allí, es convindrà en això, no existeixen la por que vota sota el pretext de conservar, ni la ignorància servil que vota per votar; allí existeix la serenitat filosòfica que fonamenta en una consciència afable el treball útil, la producció no interrompuda, el mèrit fosc, el coratge modest.

Els partits han qualificat de mala ciutadania a aquestes sàvies i serioses filòsofes dels interessos materials, que es barregen a les saturnals de la intriga. Els partits tenen horror a la indiferència política, metall sense porus que cap dominació pot corroir. És temps de parar atenció a aquestes legionàries de l'abstenció, perquè és entre elles que es troba la democràcia; és entre elles que resideix la llibertat, tan exclusivament, tan absolutament, que aquesta llibertat no serà aconseguida per la nació sinó el dia en què el poble sencer imiti el seu exemple.

Per a aclarir la demostració que estic fent, haig d'examinar dues coses: primer, quin és l'objectiu del vot polític? Segon, quin ha de ser inevitablement el seu resultat?

El vot polític té un doble objectiu, directe i indirecte. El primer és constituir un poder; el segon és —una vegada constituït aquest— alliberar la ciutadania i reduir les càrregues que pesen sobre ella; i a més, fer-les justícia.

Aquest és, si no m'equivoco, l'objectiu reconegut del vot polític, quant a l'interior. Aquí no està en qüestió el que concerneix a l'exterior.

Per tant, anant a votar i pel sol fet del vot, l'electorat reconeix que no és lliure i atribueix a aquell a qui vota la facultat d'alliberar-la; confessa que està oprimida i admet que el poder té la força de tornar-la a aixecar; declara voler la institució de la justícia i concedeix als seus delegats tota autoritat per a jutjar-la.

Molt bé. Però reconèixer a una o més persones aquestes capacitats, no és posar la meua llibertat, la meua fortuna i el meu dret fora de mi? No és admetre formalment que aquest o aquestes persones —que poden alliberar-me, tornar a aixecar-me, jutjar-me—, són capaces així mateix d'oprimir-me, arruïnar-me, jutjar-me malament? I inclusivament els és impossible fer una altra cosa, considerant que, en haver-les estat transferits tots els meus drets, jo ja no tinc cap i que protegint el dret, no fan sinó protegir-se a si mateixes.

Si jo demano alguna cosa a algú, admeto que aquesta té el que jo li demano; seria absurd que fes una petició per a obtenir el que ja està en el meu poder. Si tingués l'ús de la meua llibertat, de la meua fortuna, del meu dret, no aniria a demanar-los-hi a ningú. Si els hi demano, probablement és perquè aquesta els posseeix i, si és així, no veig del tot clar quines lliçons meves hagi de rebre sobre l'ús que considera oportú donar-los-hi. Però, com és que el poder es troba en possessió del que em pertany? Com ho ha aconseguit? El poder, prenent per exemple allò que tenim davant, està constituït pel senyor Bonaparte que, encara ahir, era un pobre proscrit sense massa llibertat i sense més diners que llibertat; per set-cents cinquanta Júpiter tonants que —vestits com tots i no més bells certament—, fa uns mesos parlaven amb nosaltres —i no millor que nosaltres, goso dir-ho—; per set o vuit ministres i els seus acòlits, la major part dels quals, abans de tirar de les cordes de les finances, tiraven de la cua del diable amb tanta obstinació com un amanuense qualsevol.

Com ha succeït que aquests pobres desgraciats d'ahir siguin els meus patrons d'avui? Com és que aquests senyors posseeixen el poder al qual han estat alienades tota llibertat, tota riquesa, tota justícia? A qui cal responsabilitzar per les persecucions, les imposicions, les iniquitats que patim totes nosaltres? A les persones votants, evidentment.

L'Assemblea Constituent, que va ser la que va començar a ficar-nos en el ball; el senyor Luis Bonaparte, que ha continuat la instrumentació; i l'Assemblea Legislativa, que ha vingut ha reforçar l'orquestra, tot això no s'ha fet sol. No, tot això és el producte del vot. A totes aquelles persones que han votat els correspon la responsabilitat del que ha succeït i del que seguirà. Nosaltres, demòcrates del treball i de l'abstenció, no acceptem aquesta responsabilitat. No busqueu entre nosaltres la solidaritat amb les lleis opressives, els reglaments inquisitorials, els assassinats, les execucions militars, els empresonaments, els trasllats, les deportacions..., la crisi immensa que aixafa al país. Aneu a colpejar el vostre pit i a preparar-vos per al judici de la Història, maníacs del govern! La nostra consciència està tranquil·la. Ja és bastant que, per un fenomen que repugna a tota lògica, patim un jou que només vosaltres heu fabricat; ja és bastant que hàgiu prestat, juntament amb el que us pertanyia, el que no us pertanyia —el que hauria de ser inviolable i sagrat—: la llibertat i la fortuna dels altres.

CAPÍTOL XI. EL DRET DE PRIMOGENITURA I LES LLENTIES DEL POBLE FRANCÈS

I no us creieu, burgesos enganyats, gentilhomes arruïnats, proletaris sacrificats, no cregueu que el que va succeir pogué no haver succeït si vosaltres haguéssiu nomenat a Pere en lloc de Pau, si els vostres vots haguessin estat per a Joan i no per a Francesc. De qualsevol manera que voteu us entregueu i qualsevol que sigui el vencedor, la seva victòria us perjudica. A un i a un altre haureu de demanar-li-ho tot; per tant, mai tornareu a tenir res.

D'altra banda, compreneu bé que —i no és ciència en absolut, sinó la pura i simple veritat—, si el mal hagués vingut únicament dels reaccionaris, si les revolucionàries haguessin pogut fer la vostra fortuna, seríeu riquíssims. Perquè tots els governs, de Robespierre a Marat —les seves ànimes davant Déu estiguin—, van ser revolucionaris; aquesta Assemblea que teniu aquí, davant els vostres ulls, també es compon totalment de revolucionaris. Ningú ha estat més revolucionari que el senyor Thiers, l'administrador de La nostra Senyora de Loreto. El senyor Montalembert ha pronunciat discursos tals sobre la llibertat absoluta que ningú podria fer-los millor. El senyor Brryer ha conspirat des de 1830 fins a 1848. El senyor Bonaparte ha fet revolucions per escrit, amb les paraules i amb les accions; i no parlo de la Convenció de la Muntanya, cenacle que per molts mesos ha tingut a les seves mans els mitjans de govern per a cobrir-vos d'un mantell d'opulència. Totes les persones han estat revolucionàries fins que han format part del govern; però també totes, quan han format part d'aquest, han sufocat la revolució. Jo mateix, si un dia se us ocorregués lliurar-me el govern i si, en un moment d'oblit o de vertigen, en comptes de sentir pietat i menyspreu per la vostra estupidesa, acceptés el títol de qui empara el robatori que heu perpetrat contra vosaltres mateixes, us juro per Déu que us les faria veure negres! No teniu prou amb les experiències que heu tingut? Sou ben tossudes com una banya de marrà.

Justament fa poc que heu erigit un govern blanc l'únic objectiu del qual —i no podríeu retreure-l'hi— és desembarassar-se dels vermells. Si demà feu un govern vermell, el seu únic objectiu —i estaria bo que ho trobéssiu incorrecte!— serà desembarassar-se dels blancs. Però els blancs no es vengen dels vermells ni els vermells dels blancs més que a cops de lleis prohibitives i opressores. I sobre qui pesen aquestes lleis? Sobre aquelles que no són ni vermelles ni blanques, o que són, a les seves expenses, tant vermelles com blanques; sobre la multitud que no té cap culpa; així és que el poble està totalment magolat pels cops de maça que els partits es propinen mútuament.

Jo no critico al govern. Aquest ha estat creat per a governar i governa. Usa del seu dret i, faci el que faci, opino que compleix amb el seu deure. El vot, en donar-li el poder, implícitament li ha manifestat: el poble és pervers, vostra és la rectitud; aquell és passional, a vós correspon la moderació; aquell és estúpid, vós intel·ligent. El vot, que ha dit això a la majoria actual, al president en funcions, tornaria a dir-ho —perquè no pot dir una altra cosa— a una majoria qualsevol i a qualsevol president.

Per tant, gràcies al vot i al que amb si porta, el poble es posa en cos i béns a la mercè dels seus triats perquè aquests usin i abusin de la llibertat i la fortuna que se'ls atorguen; lliurada sense reserves, l'autoritat no té límits.

Direu: Però la probitat! Però la discreció! Però l'honor!... Fum. Vosaltres feu sentimentalismes quan és necessari fer números. Si invertiu els vostres interessos sobre consciències, invertiu a fons perdut: la consciència és un utensili a vàlvula.

Reflexioneu un instant sobre el que feu. Vosaltres us amuntegueu entorn d'una persona com al voltant d'una relíquia; beseu la vora del seu mantell; l'aclameu fins a la sordesa; la cobriu de regals; ompliu les seves butxaques d'or; us despulleu, en el seu profit, de totes les vostres riqueses; li dieu: Sigueu lliure per sobre de les lliures, opulenta per sobre de les opulentes, forta per sobre de les fortes, justa per sobre de les justes. I us imagineu que a continuació podreu controlar l'ús que fa dels vostres regals? Us permeteu criticar això, desaprovar allò, calcular les seves despeses i demanar-li comptes? Quins comptes voleu que us rendeixi? Heu estès la factura del que li heu donat? La vostra comptabilitat està en dèficit? I bé: no teniu títols contra ella, el compte que voleu presentar no té base, no se us deu res.

Ara crideu, feu soroll, amenceu! És un afany inútil. El vostre deutor és el vostre amo: inclineu-vos i passeu.

En els contes bíblics es diu que Esaú va vendre el seu dret de primogenitura per un plat de lenties. El poble francès ho fan encara millor: regala el seu dret de primogenitura i juntament amb ell les lenties.

CAPÍTOL XII. EL QUE FA NÉIXER ALS GOVERNS NO ÉS EL QUE ELS FA VIURE

Repetiré que no discuteixo el dret; el que discuteixo, com a cosa inoportuna, és l'ús actual del dret. Abans de fer ús del meu dret de nomenar els o les delegades, és important que comenci per fer acte de sobirania, per exercir-la materialment en els fets, per a adonar-me d'allò que haig de fer personalment i del que ha d'entrar en les atribucions de les meves delegades. Haig de, en una paraula, consolidar-me a mi mateix abans de fundar qualsevol altra cosa. Les institucions no han de ser creades per mitjà de lleis, sinó que, al contrari, han de promulgar-les. Primer m'institueixo, després legislaré.

No hem de perdre de vista que la teoria del dret diví, a la qual estem directament lligades, es basa sobre una pretesa prioritat que tindria el govern sobre el poble. Tota la nostra història, tota la nostra legislació, estan fundades sobre aquest monumental absurd: que el govern és una cosa que precedeix al poble, que el poble és una derivació del govern; que hi ha hagut o que ha pogut haver-hi un govern anteriorment a l'existència de cap poble. Això és l'acceptat, els anals del món estan esculpits sobre aquesta aberració de la intel·ligència humana. Per tant, mentre duri el govern, el principi de la seva autoritat quedarà intacte, el dret diví es perpetuarà entre nosaltres i el poble —el sufragi del qual equival a l'antiga consagració— mai serà, prengui el nom que prengui, més que un súbdit.

El pas de la teocràcia a la democràcia no pot advenir en cap cas a través de l'exercici del dret electoral, perquè aquest exercici té com a objectiu específic el d'impedir la mort del govern, és a dir, mantenir i re-avivar el principi de l'autoritat governativa.

Per a passar d'un règim a l'altre és necessari trencar el mecanisme de delegació, que empeny fatalment cap al respecte de la tradició teocràtica. És necessari interrompre el seu ús i no reprendre'l sinó després d'haver introduït en els fets socials l'exercici estable del govern de si mateixos: l'autogovern. Racionalment, puc posar a càrrec d'una altra la gestió d'alguns aspectes del meu futur solament després de fer acte de possessió; si ho nomeno abans d'haver mostrat els meus títols, després es negarà a reconèixer-me i tindrà raó.

Però heus aquí el que vull dir: en qualsevol país, la unanimitat sobre qualsevol qüestió és irrealitzable. No obstant això, donada la forma en què tot govern deriva del vot, per a impedir el naixement d'un govern es necessitaria ni més ni menys que l'abstenció unànime. Perquè, suposant que nou sobre deu milions d'electors s'abstinguessin, quedaria sempre un milió de votants per a instituir un govern al qual la nació sencera es veuria obligada a obeir. I a França sempre hi haurà almenys un milió d'individus que tindran interès a crear un govern; per tant, la proposta és absurda.

I el que és més: no es necessita trobar un milió de persones per a crear un govern; cent mil, deu mil, cinc-centes, cent, cinc individus poden fer-ho, una ciutadana només pot constituir-lo. Lafayette només, al 1830, va fer rei a Lluís Felip; i durant els divuit anys que van seguir a aquest adveniment, el poder parlamentari s'ha format, en un país de 35 milions d'ànimes, amb l'únic concurs de 200 mil contribuents. No importa el restringit que sigui el nombre de persones que concorren a fer un govern, la seva autoritat no pateix minva. Però el que m'importa demostrar aquí és que cap govern podria viure sense el beneplàcit de la majoria nacional.

La filosofia i, després d'aquesta, una escola molt més segura —la de l'experiència i els fets—, han demostrat d'una manera irrefutable que la veritable raó de la permanència dels governs està, no ja en el concurs material o electoral de la ciutadania d'un país, sinó en la fe pública o en l'interès, perquè la fe i l'interès són una sola i única cosa.

El govern que tenim en aquest moment el devem als jocs electorals de set o vuit milions de persones molt obedients, cadascuna de les quals ha perdut, amb la millor gràcia del món, dos o tres dies de treball per a aprofitar l'oportunitat de lliurar-se en cos i ànima a personatges que no coneixien, però als quals han assegurat cinc monedes de cinc francs a fi de fer amistat. Us sembla que l'Assemblea Legislativa i el senyor Bonaparte estan més sòlidament assentats del que ho van estar la Cambra de Diputats de 1847, creada per dues-centes mil contribuents solament, o que Lluís Felip, creat per una sola persona? Digueu-me: Penseu que un govern creat per un milió d'individus podria haver estat més mesquí, més impopular, més confús que aquell al qual vuit milions d'individus han donat vida? Evidentment, no ho penseu. Aquí no hi ha persona —i quan dic persona, vull dir el contrari de funcionària— que no hagi vist profundament ferits els seus interessos o la seva fe pels règims que han estat instaurats successivament des de 1848; en conseqüència, no hi ha persona que hagi de felicitar-se del resultat del seu vot i que pugui creure que la seva abstenció hauria donat lloc a alguna cosa pitjor que l'existent. Esteu doncs, constretes a admetre que heu perdut el vostre temps amb el més miserable dels resultats. I, tret que tingueu la intenció de perdre sempre el vostre temps —cosa que dubto—, em sembla que heu d'estar molt pròximes a sacrificar el vot a realitats més substancials. Per al poder ja és una aposta molt dolenta el vostre descontent; però si li faltés la vostra papereta per a donar-se coratge, seria molt feble, i dubto que pogués conservar les regnes.

Per tant no és la unanimitat en l'abstenció el que importa obtenir, així com no és necessària la unanimitat del vot per a formar govern. La unanimitat en la inèrcia no podria ser condició essencial per a l'adveniment de l'ordre anàrquic que està en l'interès i, en conseqüència, en l'honor de tots els éssers humans realitzar. Sempre hi haurà suficients funcionaris, intrusos, aspirants, rendistes de l'Estat i pensionistes del Tresor per a constituir l'electorat. Però el nombre de xinesos que costi el que costi volen mantenir a aquests mandarins del poder es redueix dia a dia, i si d'aquí a dos anys encara queden dinou, declaro que la culpa no serà meua.

D'altra banda —ja que és necessari dir-ho tot—, a què crideu vosaltres sufragi universal?

Un diari diu: cal triar al ciutadà Gouvernard.

Un altre objecta: no, cal triar al ciutadà Guidane.

«No escolteu el meu antagonista —respon el primer diari—. El ciutadà Gouvernard és el candidat necessari! Heus aquí els motius». Etc...

«Guardeu-vos de prestar fe a allò que us diu el meu adversari —replica el segon diari—, res és possible sense el ciutadà Guidane: heus aquí la raó». Etc...

Per a aquest llavors i després d'haver-se mantingut fins aquí tancat en una reserva olímpica, descendeix a la lliga un tercer diari (el més gros de l'espècie) que pronuncia doctoralment aquesta sentència: és necessari triar al senyor Gouvernard.

I es tria al senyor Gouvernard.

I vosaltres dieu que és el poble qui ha fet l'elecció?

Aquesta decisió ha tingut tan poc a veure amb la voluntat popular com si l'adjudicació del poder s'hagués jugat als daus o a la loteria. Dit sigui això per a arreglar els meus comptes amb la forma, sense comprometre les meves reserves quant a la substància.

Però jo conec persones republicans, o els qui se les hi donen de tals, que tenen molta por al fet que el poble, amb la seva abstenció, afavoreixi el renaixement de la sobirania reial. En llengua vulgar —llengua que és la meua—, podem dir que la por que senten aquests republicans expressa l'aflicció que els causaria la impossibilitat de la seva elecció personal, ja que si, segons es diu, els republicans han prestat importants serveis, jo afirmo que ni vosaltres ni jo hem vist ni l'ombra d'aquests serveis en moneda, en llibertat, en dignitat o en honor. Pot ser que jo desmitifiqui una mica el patriotisme, però, què volem? No he nascut poeta i en la matemàtica de la història he trobat que sense aquests republicans la monarquia estaria morta i enterrada des de fa seixanta anys; que sense aquests republicans que han prestat a la monarquia el ja citat servei de restablir l'autoritat cada vegada que el poble ha volgut donar-li una empenta, faria ja molt temps que les franceses —inclòs jo— seríem lliures. Els monàrquics, creieu-ho, no aniran molt lluny el dia en què aquests republicans tinguin l'extrema cortesia de no fer

més monarquisme. Els monàrquics, us ho asseguro, detindran la seva carrera ben aviat quan abandonem el camp electoral sencer en comptes de deixar-los simplement la majoria.

El que he dit semblarà estrany, veritat? Ho és, en efecte; però també la situació és estranya, i jo no sóc dels quals solucionen les situacions noves amb velles fórmules com les que empaperen des de fa mig segle les barraques del periodisme revolucionari.

CAPÍTOL XIII. DESEMMASCARAR LA POLÍTICA ÉS DESTRUIR-LA

A risc de repetir-me, exposaré ara aquesta qüestió: Què expressa l'elector quan deposa la seva papereta en l'urna?

Per mitjà d'aquest acte, l'elector diu al candidat: us dono la meva llibertat sense restriccions ni reserves; poso a la vostra disposició la meva intel·ligència, els meus mitjans d'acció, els meus havers, els meus rèdits, la meva activitat, tota la meva fortuna; us cedeixo els meus drets de sobirania. Així mateix i per extensió, també us cedeixo els drets i la sobirania de la meva descendència, parents i conciutadans —tant actius com inerts. Tot això se us lliura perquè ho useu com us sembli oportú. El vostre humor és la meva única garantia.

Això és el control electoral. Argumenteu, oposau-vos, discutiu, poetitzeu, sentimentalitzeu, no canviareu res. Així és per contracte. I és igual que la candidatura sigui de l'una o l'altre: republicana o monàrquica, la persona que es fa triar és el meu amo i jo sóc una cosa seva; tota la ciutadania som una cosa seva.

Queda llavors demostrat que l'electorat conjuntament amb l'alienació de tot lo seu, consagra la de l'aliè. Per tant, resulta evident que el vot és, d'una banda, una estafa, i per l'altre, una maldat, o, per a dir-ho clarament, una espoliació.

Si tota la ciutadania electora votés, el vot només seria una estafa universal, ja que, en aquest cas, tant les unes com les altres, a causa de l'acció de cadascuna, haurien perdut per igual. Però que una sola electora s'abstingui o sigui impedida de fer-ho i l'espoliació comença. Quan sobre nou o deu milions s'abstenen més de tres —com ve succeint—, les persones espoliades ja formen una minoria massa important perquè se la pugui deixar de costat. L'antic principi de l'honestetat del poder està esdentegat i la decadència del poder és directament proporcional a la ruïna d'aquest principi.

Suposeu que la meitat de l'electorat inscrit s'abstingui. La situació es torna greu per a votants i per al govern que han constituït. Indubtablement, l'escepticisme polític de tota una meitat del cos social posarà en crisi les no confrontades conviccions de l'altra meitat. I si es considera que aquest escepticisme provindrà d'una indiferència calculada, motivada, meditada; i que serà fruit de la intel·ligència o de la llibertat —termes equivalents—, mentre que entre votants només es trobarà l'instint borreguer i la inclinació a la tradició, la ignorància o l'abnegació —que també són la mateixa cosa—, fàcilment us fareu càrrec de la derrota que tal estat de les coses infligirà al governamentalisme. Avui dia ja és possible tenir per vàlida aquesta suposició, ja que si quatre milions d'electores no s'han abstingut encara no és precisament perquè hagin de felicitar-se d'haver votat. I tot penediment implica el reconeixement d'un error.

Insistim sobre la hipòtesi: suposem que totes les adversàries de la monarquia, convertides al principi modern que el poder no pot ser honest, s'abstinguin de votar i fonamentin la seva actitud en aquesta incontestable veritat: que el vot és al mateix temps una estafa i una espoliació. Automàticament l'abolició del sufragi universal, convertit en un delictes per la il·luminació de l'esperit públic, farà decaure immediatament i en bloc als monàrquics, ja que no tindran més còmplices. Atès que fora d'ells només trobareu persones perjudicades —que la seva no intervenció estarà racionalment fonamentada—, els lladres quedaran desemascarats. O més aviat, en homenatge al sentit comú, diguem que ja no hi haurà lladres. Perquè si la qüestió és reduïda a aquests termes durs —però simples i sobretot verídics—;

si la política, descendida de les seves antigues i xarlataneries altures, és restituïda al nivell dels delictes comuns —dels quals sempre ha estat el geni amagat però real—, la ficció governativa desapareix i la humanitat s'allibera de tots els malentesos que fins avui han estat l'origen de totes les lluites i els deplorables adveniments que les han seguit.

Heus aquí la Revolució. Heus aquí la tranquil·la, sàvia i racional transformació del principi tradicional! Heus aquí la supremacia democràtica de l'individu sobre l'Estat, dels interessos sobre la idea. Cap pertorbació, cap commoció podrà produir-se en aquest majestuós esvair-se dels nuvolots històrics; el sol de la llibertat brilla sense tempestes i, prenent la seva part dels generosos llamps, cadascuna actua a plena llum i es preocupa de trobar en la societat el lloc que ha d'ocupar per les seves aptituds o el seu geni.

Vegeu: per a ser lliure, no hi ha més que voler-ho. La llibertat, que estúpidament hem après a esperar com un do dels éssers humans, està en nosaltres, nosaltres som la llibertat. Per a obtenir-la, no són necessàries ni les barricades o l'agitació, els afanys, les faccions, els vots, ja que tot això no és més que desenfrenament. I com la llibertat és honesta, només s'aconsegueix amb la reserva, la serenitat i la decència.

Quan demaneu la llibertat al govern, l'estupidesa de la vostra petició demostra immediatament a aquest que no teniu cap concepte del vostre dret. La vostra petició és l'acte d'un subaltern, us declareu inferiors. En constatar la seva supremacia, el govern s'aprofita de la vostra ignorància i es comporta respecte a vosaltres com ha de comportar-se respecte a uns cecs, perquè vosaltres esteu cecs.

Els que cada dia, en els seus diaris, demanen immunitats al govern i tracten de fer creure que l'arruïnen i l'afebleixen, en realitat sustenten la força i la fortuna d'aquest —força i fortuna que els interessa conservar, perquè aspiren a aconseguir-la un dia amb el suport del poble, d'un poble embullat, enganyat, burlat, robat, escarnit, estafat, subjugat, oprimat, fustigat per intrigants i cretins que li fan enarcar el llom adulant-lo, cortejant-lo com a una potència, recobrint-lo de títols pomposos com a un rei d'opereta i presentant-lo, per a burla del món, com el príncep dels tuguris, monarca de la fatiga i sobirà de la misèria.

Jo no tinc, per part meva, que adular-lo; perquè res vull agafar, ni tan sols la part que m'espera de les seves misèries i vergonyes. Però haig de demanar-vos —a vosaltres, enteneu-me bé, i no al govern, al qual no conec ni vull conèixer—, haig de demanar-vos la meua llibertat que heu empaquetat juntament amb la vostra per a després regalar-la. No us la demano com un compromís que heu d'assumir per mi; en realitat, perquè jo sigui lliure, és necessari que ho sigueu també vosaltres. Sapigheu ser-ho. Per a això és suficient que no enaltiu a cap per sobre de vosaltres. Allunyeu-vos de la política que devora els pobles i apliqueu les vostres activitats als quefers que els nodreixen i els enriqueixen. Recordeu que la riquesa i la llibertat estan juntes com estan juntes la servitud i la indigència. Gireu l'esquena al govern i als partits que són només lacais d'aquell. El menyspreu mata als governs, perquè només la lluita els fa viure. Deposeu per fi a aquest sobirà que no consulta a la seva gent i rieu-vos de les astúcies del monarquisme blanc i del governamentalisme vermell. Cap obstacle podrà resistir-se davant la tranquil·la manifestació de les vostres necessitats i interessos.

Diu una llegenda gascona que mentre el rei de Tillac va ignorar qui era, l'intendent el va maltractar durament; però quan la dama Joana, la seva nodrissa, els va fer conèixer els seus títols i qualitat, les gens del castell, amb l'intendent al capdavant, van venir a humiliar-se davant d'ell.

Que el poble mostri als seus intendants que ja no renega més de si mateix; que cessa de barrejar-se en les polèmiques d'avantcambra, i els seus intendants callaran, prenent enfront d'ell una actitud de respecte. La llibertat és un deute que té amb si mateix, envers el món que encara espera d'ell, envers els infants que naixeran.

La nova política està, d'una banda, en la negativa, en l'abstenció, en la no col·laboració cívica i, per l'altra, en l'activitat industrial. En altres termes, és la negació mateixa de la política. Ja desenvoluparé més àmpliament aquest argument. Ara com ara em basta dir que si els republicans no haguessin votat en les últimes eleccions generals, no hi hauria hagut oposició a l'assemblea.

Només hi hagués hagut el caos entre els legitimistes, els orleanistes i els bonapartistes, els quals s'haurien arruïnat mútuament amb greu escàndol i, a l'hora present, ja haurien caigut tots junts sota les xiulades divertides de la llibertat.

CAPÍTOL XIV. CONCLUSIONS

De tot el que he dit —i sobre la qual cosa tornaré a insistir en una altra ocasió, ja sigui sobre el que he oblidat, ja per a ampliar el que no he pogut desenvolupar enterament en aquesta exposició—, resulta que l'objectiu del vot polític és la formació d'un govern. He demostrat que la formació d'un govern —i de l'oposició que serveix a aquest com a garantia essencial—, implica la consagració d'una tirania inevitable, l'ordre de la qual ha de buscar-se en l'entrega espontània que les i els votants fan de les seves persones i dels seus béns —així com de les persones i dels béns de les no votants— en favor dels seus escollits. De tot això es dedueix que l'alienació de la pròpia sobirania podria no ser una estupidesa, sinó tot un dret, quan el que la regala per mitjà del vot disposés solament de la seva part. No obstant això, aquest acte cessa de ser una estupidesa o un dret i es converteix en una espoliació quan, valent-se de la brutal raó del número, el votant imposa a la sobirania de les minories la seva pròpia sobirania.

I agrego que sent tot govern necessàriament una causa d'antagonisme, de discòrdia, d'assassinat i de ruïna, aquella persona que, amb el seu vot, concorre a la formació d'un govern, és una provocadora de guerra civil, una promotora de crisi i, en conseqüència, una mala ciutadana.

Ja estic sentint cridar als republicans del funcionarisme: Traïció! No m'emocionen, perquè els conec millor del que es coneixen ells mateixos. Haig d'arreglar amb ells un vell compte de seixanta anys i la seva fallida, de la qual em faig curador, no serà de les més divertides.

Sento també els monàrquics i imperialistes preguntar-se si no hi hauria alguna cosa que espigolar d'entre la collita que mostro; no em torben, perquè he calculat el valor de les seves antigalles de la manera més justa.

L'avenir no pertany ni a aquestes ni a aquelles. Gràcies a Déu! I la monarquia, per a clavar la seva última dent, només espera veure caure l'última ungla de la dictadura.

Jo em proposo arrencar-los a aquests senyors l'ungla i l'arrel.

En guàrdia!

Notes de la Edició y la traducció:

- Edició (FAC): La cultura és un bé de la humanitat. La cultura i el coneixement són lliures, com també hauria de ser la humanitat. Així que fes el que puguis per difondre les idees anarquistes, la llibertat i la felicitat. Copia i difon.
- De la Traducció: Traducció dels textos d'Anselme Ballegarrigue ja traduïts al castellà a principis del segle XX anònimament i revisat de l'edició francesa. *Degut a l'evolució del llenguatge, s'han modificat algunes expressions a la lliure voluntat del traductor. L'exemple més clar és l'ús del masculí i de la paraula home per a referir-se a persones o éssers humans. Per evitar l'ús massiu del masculí hem canviat el gènere d'algunes frases, duplicant paraules, canviant singulars per plurals o usant directament el femení.*

Bellagarrigue, Anselme
Manifest de l'Anarquia
1850

Recuperat de la Federació Anarquista de Catalunya al novembre de 2025.
Títol original: *Manifeste*. Traducció de l'espanyol Pau Osuna. Pròleg per Xavier Díez Girona. Edició per La Conquesta del Panda. Les obres originals de Anselme Bellagarrigue (1813-1859) formen part del domini públic. Les traduccions de les seues obres poden no estar en el domini públic. Aquesta traducció es troba sota llicència CC BY-NC-SA 4.0

www.labibliotecaanarquista.cat